

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

**Кваліфікаційна робота магістра з методики навчання англійської мови на
тему: «Формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної
компетентності з використанням проєктної технології»**

Допущена до захисту
«___» _____ 2023 року

Студентки групи МСОкт 01-22
філологічного факультету освітніх
технологій, спеціальності 014 Середня
освіта, освітньо-професійної
програми Викладання європейських
мов на основі комбінованих
технологій (англійська мова і друга
західноєвропейська мова)

Кириленко Надії Євгенівни

Завідувач кафедри
_____ *Черниш В. В.*

Науковий керівник: доктор
педагогічних наук, професор завідувач
кафедри педагогіки та методики
навчання іноземних мов КНЛУ
Черниш Валентина Василівна

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. Теоретичне підґрунтя формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій.....	8
1.1 Цілі та зміст формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій.....	8
1.2 Психолого-педагогічні засади формування комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій у майбутніх учителів.....	15
1.3 Методичні засади організації проєктних технологій у навчанні майбутніх учителів.....	25
РОЗДІЛ II. Методика формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій	32
2.1 Характеристика навчального матеріалу та його відбір	32
2.2 Комплекс вправ для формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій.....	42
2.3 Модель організації освітнього процесу під час використання проєктних технологій у формуванні у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності.....	56
РОЗДІЛ III. Пробне навчання з перевірки ефективності методики формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій.....	61
3.1 Підготовка пробного навчання.....	61
3.2 Хід і результати пробного навчання.....	62
3.3 Методичні рекомендації щодо формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктних технологій.....	74
ВИСНОВКИ.....	77
РЕЗЮМЕ.....	78
SUMMARY.....	79
ДОДАТКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	83

ВСТУП

Специфіка та умови соціально-економічного розвитку України, а також загальносвітові тенденції та процеси в освітньому просторі вимагають реформування вищої педагогічної освіти та визначення пріоритетних напрямів розвитку сучасної педагогічної науки. У цих умовах особливо гостро постає проблема професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя як ключової фігури в процесі практичної реалізації сучасних загальнотеоретичних і методичних надбань. Необхідність модернізації національної педагогічної освіти шляхом розробки та впровадження інноваційних технологій, концепцій і підходів визначено в Державній програмі «Учитель», «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» та в Концепції педагогічної освіти. Відповідно до Концептуальних засад розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір одним із головних завдань розвитку системи педагогічної освіти є узгодження змісту його психолого-педагогічної, методичної, інформаційно-технологічної та практичної складових з вимогами інформаційно-технологічного суспільства та змінами, що відбуваються в соціально-економічній, духовно-гуманітарній сфері, у загальнонаціональних закладах освіти.

Професійно-педагогічна освіта майбутніх учителів є предметом дослідження багатьох науковців, але в процесі її реалізації переважають традиційні форми, методи та засоби навчання. Сучасні підручники та навчальні посібники, за якими здійснюється підготовка вчителів, не відображають численні досягнення сучасних досліджень організації навчального процесу. Питання навчання іноземної мови розглядаються в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників: З. Абасової, М. Аверченко, О. Бігіча, Н. Бідюк, Г. Борецька Г., В. Боршовецька, Л. Петрик та ін.

Теоретичні дослідження щодо розвитку комунікативних компетентностей майбутніх учителів англійської мови на основі проектних технологій не впроваджуються на практиці з таких причин:

- а) недостатня кількість методичних розробок, спрямованих на відображення результатів досліджень у процесі професійно-педагогічного розвитку майбутніх учителів іноземної мови;
- б) переважання впровадження результатів практичних досліджень у формі оригінальних спеціалізованих курсів, а не ключових дисциплін професійно-педагогічного циклу.

Необхідність дослідження, уточнення та вдосконалення змісту формування комунікативних компетентностей на основі проектних технологій майбутніх учителів іноземної мови в умовах глобалізації освітнього простору зумовлена функцією вчителя іноземної мови як носія знань, іншомовну культуру та відповідні вимоги до професійної діяльності вчителя іноземної мови, які вимагають високого рівня розвитку спеціальних умінь, навичок і якостей особистості. Одним із шляхів досягнення дидактичної мети навчання, що відповідає сучасним суспільно-історичним і соціально-економічним вимогам до виховання, навчання та розвитку особистості вчителя іноземної мови, є метод проектів. При впровадженні проектно-технології в навчальний процес, проте питання використання методу проектів у професійно-педагогічній освіті майбутніх учителів потребує спеціального дослідження, що зумовлюється необхідністю подолання суперечностей між: необхідністю модернізації; зазначена в законодавчих документах система педагогічної освіти та обґрунтовані теоретичні недоліки методики у впровадженні окремих інноваційних методик і технологій, зокрема методу проектів, у професійно-педагогічну освіту майбутніх учителів; існуючі на практиці відмінності у змісті, формах і методах професійно-педагогічної освіти майбутніх фахівців залежно від предметної спеціалізації та відсутність теоретичного обґрунтування такого поділу з огляду на професійний профіль викладача; запит

суспільства на ініціативних, креативних та ефективних викладачів і, насамперед, традиційна орієнтація дисциплін педагогічного циклу на абстрактно-когнітивне функціональне навчання студентів основним поняттям та операціям.

Актуальність і перспективність використання методу проєктів у професійно-педагогічній освіті майбутнього вчителя іноземної мови, об'єктивна необхідність уточнення його змісту та посилення діяльно-ціннісних елементів, а також недостатня теоретична і практична розробленість окресленої проблеми зумовили до вибору теми дослідження: «Виховання у вчителів-мовників у майбутньому англійських комунікаційних компетенцій за допомогою проєктних технологій».

Об'єкт дослідження: професійно-педагогічна освіта майбутніх учителів іноземної мови.

Предмет дослідження: технологія застосування методу проєктів у професійно-педагогічній освіті майбутніх учителів іноземної мови з урахуванням предметної спеціалізації.

Мета роботи: теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності експериментальної технології з використанням методу проєктів у формуванні комунікативних компетентностей майбутніх учителів англійської мови.

Відповідно до мети були визначені **завдання дослідження:**

- визначення мети та змісту розвитку комунікативних компетентностей майбутніх учителів англійської мови з використанням проєктних технологій;
- вивчення психолого-педагогічних засад формування комунікативних компетентностей з використанням проєктних технологій у майбутніх учителів;
- охарактеризувати методичні засади організації проєктних технологій у навчанні майбутніх учителів;

- проаналізувати шляхи формування комунікативних компетентностей майбутніх учителів англійської мови за допомогою проектних технологій
- провести пробне навчання для перевірки ефективності методики розвитку комунікативних компетентностей майбутніх учителів англійської мови з використанням проектних технологій;
- розробка методичних рекомендацій щодо розвитку комунікативних компетентностей майбутніх учителів англійської мови з використанням проектних технологій.

Для вирішення визначених завдань використовувався **комплекс методів**: теоретичні: аналіз, порівняння, класифікація, систематизація та узагальнення експериментальних даних для вивчення психолого-педагогічної літератури, державних документів, програм і програм, досвіду та стану професійної діяльності та підготовки майбутніх учителів; пробне навчання; спостереження за навчальним процесом у вищому навчальному закладі; тестування студентів, методи статистичної обробки експериментальних даних для організації та підтвердження результатів пробного навчання.

База дослідження. Пробне навчання проводилося в I семестрі з 26 вересня по 22 жовтня 2023 навчального року. У ньому взяли участь 13 студентів з групи СОа06-22 спеціальності «014 Середня освіта». Пробне навчання тривало 18 академічних годин. Об'єктом пробного навчання є 13 студентів групи СОа06-22 Київського національного лінгвістичного університету.

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів полягає в тому, що:

- 1) теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено технологію використання методу проектів у професійно-педагогічній освіті майбутніх учителів іноземної мови; проаналізовано історико-педагогічний аспект

виникнення розбіжностей у тлумаченні та застосуванні термінів «проектний метод», «проект», «проектна технологія» та «проектне навчання»;

2) пояснено структуру комунікативних компетенцій особистості, на які слід звернути особливу увагу в процесі педагогічної освіти майбутніх учителів іноземної мови;

3) удосконалено зміст, форми і методи професійно-педагогічної освіти майбутніх учителів іноземної мови з урахуванням предметної спеціалізації.

Практичне значення результатів дослідження визначається тим, що:

1) розроблено, апробовано та методично передано технологію використання методу проектів у професійно-педагогічній освіті майбутніх учителів іноземної мови;

2) здійснено класифікацію завдань проектування за дисциплінами педагогічного циклу;

3) розроблено та впроваджено методичні рекомендації «Проект технологій загальнопедагогічної освіти майбутніх учителів іноземної мови в процесі формування комунікативних компетентностей».

Публікації. Основні припущення та результати дослідження відображені в публікації «Психолого-педагогічні засади формування комунікативних компетентностей з використанням проектних технологій у майбутніх учителів».

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків та списку літератури. Основний зміст роботи викладено на 77 сторінках. Робота містить 4 таблиці та 2 малюнки.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

1.1 Цілі та зміст формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктної технології

Міжнародні стосунки між Україною та провідними європейськими країнами поживаються, а отже з'являється потреба у кваліфікованих спеціалістах, які володіють іноземною мовою (ІМ), зокрема англійською. Задля забезпечення ефективного процесу навчання англійської мови (АМ), методи викладання у мовних закладах вищої освіти (ЗВО) потребують суттєвих змін і новітніх підходів. Метою вивчення ІМ є формування іншомовної комунікативної компетентності (Ніколаєва, 2013).

Вивчення проблеми читання у дидактичному аспекті вимагає з'ясування понять: компетентність, комунікативна компетентність та іншомовна комунікативна компетентність.

Компетентність (від лат. «competentis» — належний, відповідний), згідно з матеріалами Словника іншомовних слів, означає обізнаність, поінформованість, авторитет (Бурак, 2019).

Компетентність як ознака вказує на те, що суб'єкт є компетентним, тобто таким, що володіє достатніми знаннями в кожній галузі; який добре розбирається в чомусь; розумний; який базується на знаннях; кваліфікований; який має певні повноваження; повнозначний – таке визначення вживається у тлумачному словнику української мови (Майєр, 2016).

Термін «компетентність» розуміється як гармонійне, цілісне, систематичне поєднання знань, умінь і навичок, норм, емоційно-оцінних ставлень і рефлексій, що становлять мінімальну готовність особистості до вирішення практичних завдань (Гладка, 2013).

Тому компетентність поєднує когнітивні установки та практичні навички, цінності, емоції, поведінкові елементи, знання та навички, які можна мобілізувати для активних дій; допомагає людині розпізнавати, ідентифікувати та вирішувати (незалежно від контексту) проблеми, характерні для конкретної діяльності; є показником, що дозволяє визначити готовність докторанта до життя та його подальшого особистісного розвитку; активна участь у житті суспільства (Гладка, 2013).

Компетентність – це особистісно-оцінна характеристика особистості, що визначається рівнем, якістю її освіти, досвідом і особистісними якостями, здатністю до самовдосконалення, творчим підходом до своєї роботи. оскільки інтегрована здібність особистості формується в процесі навчання, але її становлення і розвиток відбувається в процесі практичної діяльності, навчання протягом життя (Гладка, 2013).

Рівень особистісного розвитку дитини залежить від досконалості у сфері міжособистісної взаємодії, успіх якої пов'язаний з такими поняттями, як спілкування і **комунікативна компетентність**. Увага до комунікативної компетентності посилилася в міру впровадження в комунікативну практику методів розвитку комунікативних навичок. Слід зазначити, що серед 10 ключових компетентностей, які фіксують суспільно визначений комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, у Концепції Нової української школи в контексті навчання необхідне вміння спілкуватися державними мовами (і рідними мовами, у разі відмінностей), оскільки вміння висловлювати та тлумачити поняття в усному та письмовому мовленні, думки, почуття, факти та погляди (аудіювання, говоріння, читання, письмо, використання мультимедіа); здатність реагувати мовними засобами на весь спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні, на роботі, вдома, у вільний час; усвідомлення ролі ефективної комунікації (Гладка, 2013).

Про це свідчить думка академіка Н. Бібік, яка зазначає, що в Національній рамці кваліфікацій (КРК) компетентність «подається як здатність випускника початкової школи самостійно використовувати різноманітні знання та вміння в конкретному контексті. До них належать такі риси: розсудливість, комунікабельність, самостійність і відповідальність, здатність до навчання і розвитку (здібність до навчання)» (Бібік, 2019).

Дослідження проблеми формування комунікативної компетентності особистості відображено в різних наукових положеннях у багатьох соціологічних, лінгвістичних, психолого-педагогічних працях. У наукових працях педагогів і психологів спілкування визначається як важлива складова загальної культури та одна з умов самореалізації особистості (Борецька, 2012).

Так, Ю.Гудима трактує визначення «комунікативної компетентності» як здатність особистості орієнтуватися в ситуаціях спілкування, вміння використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування, засновані на знаннях і чуттєвому досвіді, підкреслюючи, що це вміння має в основі соціального-психологічне навчання, тобто подальшу можливість навчатися комунікації (Гудима, 2018).

Термін «комунікативна компетентність» складається з двох визначальних понять: «communico» (від лат. зв'язувати, спілкуватися) і компетентний (від лат. вміти) і означає сукупність знань про норми і правила поведінки, природне спілкування – діалог, суперечки, переговори тощо (Задорожна, 2012).

Можна погодитися з І. Костіковою, що комунікативна компетентність – це «сукупність комунікативних умінь, знань і навичок, доцільних для вирішення комунікативних завдань». При цьому під завданнями спілкування автор розуміє проблемні ситуації, що можуть виникати у взаємодії між людьми (Костікова, 2008).

На особливу увагу в нашому дослідженні заслуговують праці О. Пехоти, що розглядає комунікативну компетентність у трьох рівнях:

1) особистісний рівень, який відображає структуру комунікативних умінь (здібностей);

2) рівень поведінки, який розрізняє закономірності ситуативного розвитку готовності до спілкування та комунікативних умінь;

3) площина взаємного сприйняття й оцінювання людей, де «комунікативна компетентність відображається в сукупності властивостей спілкування» (загальна поведінкова спрямованість і стиль спілкування) (Пехота, 2020).

Отже, можна зробити висновок, що комунікативні вміння, на думку більшості науковців, становлять невід'ємний елемент структури комунікативної компетентності.

У контексті досліджуваної проблеми нас цікавить *іншомовна* комунікативна компетентність, яка формується в процесі вивчення англійської мови у вишах. Це визначення було введено в науковий обіг Д. Хайзмом, який визначив його як досвід, що дозволяє індивідууму ефективно спілкуватися з іншими людьми в середовищі чужої культури. На думку автора, ця компетентність поєднує такі елементи: лінгвістичний (знання мовних правил); соціолінгвістичний (засвоєння правил діалектної мови); дискурсивний (засвоєння правил побудови змістовного висловлювання); стратегічний (засвоєння правил підтримання контакту зі співрозмовником) (Hymes, 2002).

Д. Хайзм одним із перших визначив, що оволодіння мовою передбачає не лише засвоєння відповідних граматичних і лексичних норм і правил, а й соціальних умов використання конкретних мовних конструкцій (Hymes, 2002).

Так, О. Бігич визначає іншомовну комунікативну компетентність як сукупність умінь, знань, навичок, установок, цінностей, ініціатив і комунікативних переживань особистості, необхідних для розуміння інших і створення власних програм мовленнєвої поведінки, що адекватні цілям, сферам, ситуаціям спілкування (Бігич, 2012); Л. Ващенко, Н. Майер – як інтегральна особистісно-професійна риса людини з певним рівнем мовної освіти, реалізована в готовності на специфічній основі до успішної, продуктивної та ефективної діяльності з використанням комунікаційно-інформаційних можливостей іноземної мови, яка забезпечує можливість ефективної взаємодії з іншим середовищем за допомогою відповідних мовних компетенцій (Ващенко, 2014; Майер, 2016).

О. Бігич стверджує, що комунікативна компетентність в іноземній мові засвідчує необхідний рівень формування досвіду міжособистісних взаємодій, що гарантує ефективне й успішне функціонування в полікультурному суспільстві (Бігич, 2012), дозволяє створити позитивний комунікативний настрій для комунікантів, відбір комунікативно орієнтованих прийомів вербальної комунікаційної поведінки та невербальних, заснованих на знаннях про науку та культуру інших народів у рамках розмаїття культур, дає можливість розуміти та обумовлювати відповідні мовленнєві вирази за допомогою засобів іноземної мови.

Комунікативну компетентність в іноземній мові також трактують як здатність розпізнавати контекстну корисність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій (Білоножка, 2010).

Отже, це явище передбачає високий рівень практичного володіння як вербальними, так і невербальними засобами мови, а також досвід оволодіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної мовленнєвої ситуації, що є надзвичайно ефективним (Бондарчук, 2019).

Оскільки предметом нашого дослідження є процес формування навичок читання, слід зазначити, що дослідники зазначають, що розвиток навичок спілкування учнів іноземними мовами є невід'ємним елементом розвитку мовних компетентностей і слід звернути увагу на це на всіх рівнях і етапах оволодіння іноземною мовою.

Варто підкреслити, що процес читання має значний вплив на розвиток особистості. За допомогою цієї компетентності збагачується активний і пасивний словниковий запас учнів, розвиваються граматичні навички та перевіряється культура мови. Однією з головних проблем навчання читання є проблема відбору текстів і чіткої організації роботи з ними, а також удосконалення традиційних форм навчання і пошук нових засобів, форм і методів, адекватних цілям розвитку учасників. Тож, виховний процес є актуальною проблемою сучасної освіти (Гапонова, 2009).

У процесі читання розвиваються такі навички та вміння:

- лексико-граматичні навички читання;
- навички перцептивного читання (техніка читання);
- вміння обирати матеріал залежно від інтересів, уподобань і потреб;
- вміння швидко читати, здогадуватися та передбачати;
- користуватися словником та літературою з предмета;
- вміння розуміти основну думку та зміст тексту;
- вміння вибирати з тексту найважливіше (Дроздова, 2011).

Ці вміння розвиваються в процесі читання текстів різних жанрів (художніх, публіцистичних, наукових, довідкових тощо).

Тому логіка навчання студентів іноземної мови визначається кінцевими цілями. Традиційно в методиці навчання іноземних мов виділяють практичні,

професійні, освітні, розвивальні та виховні цілі. Випускники, які закінчили ступінь бакалавра на рівні C1, повинні продемонструвати рівень комунікативної компетенції англійською на рівні C2.1–C2.2, відповідно до загальноєвропейських рекомендацій щодо мовної освіти (Задорожна, 2013).

Отже, практичною метою розвитку англомовних компетенцій майбутніх учителів з читання, говоріння та письма є оволодіння англомовними компетенціями з читання, говоріння та письма на рівні C 2.1-C 2.2 до завершення навчання в магістратурі.

Очевидно, що такий високий рівень передбачає використання різноманітних лексико-граматичних засобів, свободу та спонтанність висловлювання та використання ефективних комунікативних стратегій відповідно до мети мовлення. Професійна мета – набуття студентами професійних компетенцій у мовленні та письмі, які визначають уміння використовувати різноманітні методи, прийоми та засоби навчання читання з метою адаптації свого усного висловлювання до потреб суб'єктів навчання. Кар'єрна мета забезпечує професійний контекст для спілкування в типових ситуаціях. Метою навчання є усвідомлення студентами специфіки усного та письмового спілкування англійською мовою в різних сферах, темах і ситуаціях, специфіки написання різноманітних робіт англійською мовою, ролі сучасних методів, прийомів і засобів навчання в удосконаленні їх власні компетенції та навчання інших. Розвиваюча мета спрямована на розвиток творчого та критичного мислення майбутніх учителів, їх рефлексивності та самостійності, що значною мірою визначає успішність професійної самореалізації в майбутньому. Виховна мета – сприяти формуванню культури спілкування, поваги та толерантного ставлення до інших у процесі усного та письмового спілкування. Інформаційно-комунікаційні технології покликані сприяти досягненню поставлених цілей. Цілі реалізуються в змісті освіти, тобто тим, чим повинні оволодіти учні в процесі навчання для досягнення конкретних цілей (Бойко, 2012).

Зміст навчання є категорією варіативною і можливі зміни у зв'язку з новим матеріалом, новими професійними реаліями та вимогами тощо. Слідуючи ряду вітчизняних учених (Андрущенко, 2014; Балл, 2007; Бондарчук, 2019; Жовнич, 2016) за змістом виділяємо матеріальну та процесуальну сторони.

Виходячи з поглядів дослідників, у тематичному аспекті виділяємо: 1) сфери спілкування; 2) ситуації спілкування; 3) наміри спілкування; 4) тематика і проблематика; 5) мовний і соціокультурний матеріал; 8) лексичний матеріал; 9) матеріал виступу; 9) стратегії спілкування.

I. Задорожна розрізняє особистісну, соціально-побутову сфери спілкування, освітню, професійну, соціально-культурну, офіційно-ділову, соціально-політичну (Задорожна, 2012).

На нашу думку, наведений перелік може включати й науковий напрям. Враховуючи предмет нашого дослідження та напрями навчання, вважаємо, що в

процесі навчання магістрантів домінують професійна та офіційно-ділова сфери, які можна виділити в окремих аспектах.

Огляд джерельної бази дозволяє зробити висновок, що в цілому науковці вважають іншомовну комунікативну компетентність умінням спілкуватися іноземною мовою – правильне користування системою мовних норм, мовленнєво-стилістичних норм, а також правил комунікативної поведінки, відповідно до ситуації спілкування та готовності до іншомовного спілкування.

1.2 Психолого-педагогічні засади формування комунікативної компетентності з використанням проєктної технології у майбутніх учителів

Вивчення психолого-педагогічної літератури дозволили зробити висновок про те, що з урахуванням індивідуальних та вікових особливостей студентів у навчальному процесі вишу усвідомлення перебігу психічних процесів у їх навчально-пізнавальній діяльності сприяє розвиток комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови та літератури в процесі вивчення фонетики та орфографії. У працях психологів (М. Жинкін, І. Зимня, Г. Костюк, С. Максименко, В. Семиченко та ін.) доведено, що окремі варіанти прийомів сприймання та візуалізації в підлітковому віці формують пам'ять: розуміння, усвідомлення, відтворення та узагальнення, які визначають методи збору, обробки та трансформації теоретичного матеріалу. Тому в процесі вивчення теорії мови слід враховувати важливі психологічні фактори: активність, мотивацію, інтереси, потреби, рефлексію, які сприяють підвищенню ефективності навчальної діяльності учнів. У цій частині враховано, що вікова категорія учнів має розвинену абстрактну уяву, що зумовлює широке використання схем, моделей, елементів інфографіки, різноманітних знаків, мнемотехнічних прийомів з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів студентів з навчальних предметів. процес навчання. Розробка та експериментальна перевірка ефективності методики формування комунікативних компетентностей майбутніх учителів української мови та літератури неможлива без визначення психолого-педагогічних факторів, оскільки весь універсальний комплекс людської діяльності формується на психологічній основі (Кулаківська, 2020).

У нашому випадку ключовими поняттями, що визначають зміст, структуру комунікативної компетентності та процес її формування, є «мова», «мовлення», «діяльність» як базові у відповідних видах компетентностей: мовна, мовленнєва, (стратегічна) діяльнісна). Причому до змісту комунікативної компетентності, крім знань, умінь і навичок, входять цінності, мотиви, особливості та досвід, які створюють когнітивний, ціннісно-смісловий, особистісний, емоційний і поведінковий компоненти компетентності студента чи особистості (Ніколаєва, 2020).

У сучасній психології особистість визначається як «системна соціальна якість, якої набуває індивід у результаті суб'єктивної діяльності та спілкування, що характеризує рівень і якість проявів його соціальних відносин» (Шалацька, 2010). Як бачимо, основними факторами перетворення індивіда в особистість є діяльність і спілкування. Подібне розуміння цього поняття можна знайти в «Сучасному тлумачному психологічному словнику», де цей термін трактується «як цілісне системне утворення, сукупність соціально значущих психологічних властивостей, відносин і вчинків особистості, що склалися в процесі діяльності життя окремої людини, онтогенезу та визначають її поведінку як поведінку свідомого суб'єкта дії та спілкування (Приходько, Юрченко, 2020).

Психологічні дослідження показали, що вивчення особистості має давню історію. Психологи звертали увагу на різні властивості особистості та її соціальну природу. Так, І. Задорожна зазначає, що особистість формується завдяки суспільству (Задорожна, 2012). Подібне розуміння цього терміна знаходимо і в працях сучасних українських психологів, наприклад, особистість визначає включеність людини в конкретні соціальні, національні, культурно-історичні відносини, що вимагають свідомої продуктивної діяльності та спілкування. Особистість – продукт епохи, життя власної країни, нації, власної родини, очевидець і учасник суспільного руху, творець власної і загальнолюдської історії (Балл, 2007).

Визначення соціальної природи особистості є надзвичайно важливим для розуміння соціальної складової професійної комунікативної компетентності. На сучасному етапі розвитку психології виділяються характерні риси особистості:

- 1) активність – готовність суб'єкта розширювати сферу дій, діяти поза вимогами ситуації та призначених ролей;
- 2) спрямованість - постійна, домінуюча система мотивів: інтересів, ідеалів, переконань, смаків, у яких виявляються потреби людини;
- 3) глибинні семантичні структури, що обумовлюють її свідомість і поведінку; відносно стійкі до вербальних впливів і трансформуються у спільну діяльність груп і колективів;
- 4) ступінь усвідомлення свого ставлення до дійсності: стосунків, установок, схильностей тощо (Черниш, 2013).

Оскільки особистість є поняттям соціальним, то для нас важлива думка психологів про те, що особистість як суб'єкт міжособистісних відносин виявляється в трьох уявленнях, які утворюють єдність:

- 1) особистість як відносно стійка сукупність її внутрішньоіндивідуальних характеристик: психічна; властивості, що формують її індивідуальність, мотиви, спрямованості особистості, структуру особистості, риси темпераменту, здібності;
- 2) особистість як включеність індивіда в простір міжособистісних відносин, де відносини та взаємодії, що відбуваються в групі, можна інтерпретувати як носії особистості їх учасників;

3) особистість як «ідеальна репрезентація» індивіда в життєдіяльності інших людей, як результат активно здійснюваних особою істотних змін у сфері інтелектуальних та емоційних потреб інших особистостей (Голуб, 2018).

Психологи також звертають увагу на важливість внутрішньої позиції особистості, оскільки вона визначає певне ставлення людини до дійсності, соціального середовища та себе, задає конкретну лінію її поведінки. А. Бойко визначає позицію особистості як систему ціннісних орієнтацій і установок, які відображають її ставлення до когось або чогось. Вчений виділяє три компоненти цих орієнтацій і настанов: інтелектуальний - знання про щось як суб'єктивний образ об'єкта ставлення; емоційний – які емоції до об'єкта ставлення; поведінковий, який реалізує спосіб дії щодо об'єкта ставлення (Бойко, 2012).

Визначення об'єктивних критеріїв дорослої людини є проблематичним, оскільки фізична зрілість, розумова зрілість, громадянська зрілість та інші не збігаються в часі (Бойко, 2012).

Важко визначити, до якого вікового періоду належать студенти першого та другого курсу, оскільки вони поєднують ознаки молодості та дорослості (Дж. Біррен ранню зрілість визначає як вік від 17 до 25 років). У цей період спостерігається високий рівень короточасної та довгострокової вербальної пам'яті, інтелектуальні здібності досягають найвищого рівня, що визначає постійність етапу «досягнення» (Васильєва, 2005). Підлітковий період характеризується потребою в самореалізації, самоактуалізації та індивідуальному розвитку, формується «інтегративна самосвідомість» (Євтух, 2017).

3. Ніколаєва вважає, що формування особистості та самовизначення у молоді пов'язане з формуванням світогляду – системи узагальнених поглядів, знань, переконань, уявлень, цінностей, ідеалів, а це спонукає до роздумів (Ніколаєва, 2020).

Ю. Кулаківська акцентує увагу на тому, що в молоді відбувається активне формування необхідної для наукового дослідження навчальної діяльності за типом експерименту, формуються також інформаційно-операційні структури, регулятивні елементи навчальної діяльності, оскільки особистісна та соціальна саморегуляція. на їх основі формується один із універсальних психологічних механізмів існування особистості (Кулаківська, 2020).

На жаль, психологічних досліджень, присвячених визначенню психологічних особливостей студента як особистості, небагато. На думку психологів, студентський вік навчання висуває вимоги до ефективного оволодіння професійною діяльністю та забезпечення можливості подальшого вдосконалення самостійної навчальної діяльності в нових, більш складних умовах вищої освіти порівняно із загальноосвітньою (Васильєва, 2005).

Оскільки наше дослідження присвячене комунікативній компетентності студентів-філологів за методикою проектів, то насамперед з'ясуємо сутність поняття «мовна

особистість», яке визначається як мовець, який добре володіє системою лінгвістичних знань, забезпечує розширення функцій мови, створення україномовного середовища в усіх сферах суспільного життя, природне прагнення повернутися до рідної мови в повсякденному спілкуванні, відродження культури і традицій народу, розвиток зразків висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою (Васильєва, 2005).

Науковці (Абасов, 2019; Аверченко, 2017; Безпалько, 2014; Зязюн 2008) стверджують, що поняття мовної особистості увійшло в наукові парадигми багатьох галузей людського знання (психології, філософії, культурології, лінгвістики, педагогіки, етнології та ін.), що свідчить про намагання сучасної науки досліджувати феноменальну природу людини через аспекти мовної особистості, оскільки її розвиток поза межами мовної особистості є нереальним.

Науковці вважають, що мовна особистість виявляється в актах мовленнєвої діяльності й ґрунтується на суб'єкт-об'єктних стосунках учасників навчально-виховного процесу, наприклад у проєктній діяльності (Олійник 2013; Пехота, 2020; Петрик, 2020; Поляренко, 2014; Тарнопольський, 2010).

Метод проєктів дозволяє розвивати у студентів пізнавальні інтереси, уміння самостійно конструювати власні знання, орієнтуватися в інформаційному просторі та критично мислити. Метод проєктів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуально, в парах або групах, яку вони виконують у строго визначений час. Метод проєктів – це завжди вирішення проблеми. Вирішення проблеми полягає, з одного боку, у використанні різноманітних методів і засобів навчання, а з іншого – у необхідності інтеграції знань і вмінь з різних галузей науки, техніки, культури тощо (Борщовецька, 2007).

Проєктна робота – це навчання на практиці. Проєкти дають вам повне уявлення про те, чого було досягнуто, можливість створити продукт. Студенти отримують користь від знання англійської мови, які вони можуть використати у процесі комунікації у проєктній діяльності. Ця функція проєктної роботи дуже підходить для групи студентів з різними здібностями, оскільки вони можуть працювати відповідно до свого рівня та продуктивності. Здібні люди можуть показати те, що вони знають, незалежно від програми чи плану, а слабші можуть досягти чогось, чим можуть пишатися, компенсуючи низький рівень володіння мовою показом відео чи візуалізації (Борщовецька, 2007).

За характером кінцевого продукту проєктної діяльності виділяють такі типи проєктів при вивченні іноземної мови:

- Конструктивно-практичні проєкти (Construction and practice projects) - колаж, журнал спостережень, «придумування гри» та її опис.
- Рольові та ігрові проєкти - розігрування гри, постановка, придумування власної театральної вистави, концерту (Каліта, 2010).

- Інформаційно-дослідницькі проекти (Information and research projects) - дослідження регіону чи країни, англійської мови та її використання як мови міжнародного спілкування, іноземних мов у житті людей.
- Проекти детального соціологічного дослідження (Survey projects). Це проекти на теми: «Вплив американської та британської культури на спосіб життя в нашій країні» та «Ставлення іноземців до моєї країни».
- Видавничі проекти (виробничі проекти).
- Сценарні проекти (виконавчі та організаційні проекти) - вечори, поточні шоу.
- Творчі проекти (Creative Works) – у формі вільної художньої літератури (казка, оповідання, комікс, рольова гра) (Черниш, 2016).

Робота над проектом ведеться поетапно. Проте проектну діяльність не можна вважати прозорим алгоритмом, оскільки це процес творчого мислення та прийняття рішень.

Л. Петрик вважає, що результати виконаних проектів мають бути «відчутними»: якщо це теоретична проблема, то її конкретне вирішення, якщо це практична задача, то конкретний результат, готовий до впровадження (Петрик, 2020).

Таким чином, метод проектів сприяє створенню соціально важливих ситуацій, коли психічний розвиток учнів визначається соціальною ситуацією, тобто їх статусом у суспільстві, системою взаємин з дорослими та однолітками. При цьому ситуація соціального розвитку не виникає ззовні, а виникає під час живої взаємодії учня з оточенням. Педагогічна технологія «Навчання за методом проектів» включає комплекс методів дослідження, пошуку та вирішення творчих завдань, тому цю технологію можна розглядати як технологію, що сприяє творчому розвитку учнів, використання певних навчально-пізнавальних прийомів, які, як результат самостійної діяльності студентів, дають змогу вирішити конкретну задачу. Крім того, метод проектування вимагає обов'язкового представлення результатів. Для вчителя вміння використовувати метод проектів є показником його високої кваліфікації, прогресивності педагогічної діяльності та спрямованості на творчий розвиток учнів. Особливо важливим є вміння вчителя організовувати спільну діяльність з учнями.

Аналізуючи структуру спільної дії, З. Абасов виділив такі основні елементи: тему, зміст спільної дії, функції учасників спільної дії, функціонування (індивідуальний внесок учасника у спільну дію). Варто зазначити, що дії учасників спільної дії можуть бути як сумісними, так і несумісними. Співпрацею він називає дію, мета якої однакова для всіх учасників спільної дії, але кожен учасник може мати свої завдання та умови їх вирішення, які визначають дії, що здійснюються кожним із них (Абасов, 2019).

Аналіз наукових розробок (Бондарчук, 2019; Карпенко, 2008; Кіршова, 2008; Ковальська, 2009; Коломієць, 2017; Костікова, 2007) дає змогу визначити окремі етапи підготовки та реалізації проєкту.

I. Орієнтаційний етап

1.1. Індивідуальне та колективне обговорення. Важливо показати ефективність нових освітніх технологій та їх відмінності від традиційних методів навчання.

1.2. Створення груп спілкування, в яких обговорюються різні теми та впроваджуються нові форми роботи. Учитель повинен організувати обговорення таким чином, щоб створити атмосферу довіри та успіху.

1.3. Аналіз особистого досвіду учасників проєкту. Цей крок передбачає детальне, значуще визначення вашого попереднього досвіду та того, як його можна конкретно застосувати до цієї роботи.

II. Стадія розвитку

2.1. Визначення мети та припущень проєкту. Дуже важливо відразу визначити мету роботи - що потрібно зробити для вирішення проблеми в рамках вашого проєкту. Мета повинна бути чіткою, конкретною і, головне, реалістичною. Необхідно представити можливий результат роботи. Завдання використовуються для планування конкретних дій для досягнення мети.

2.2. Розробка плану та плану роботи. План має бути сформульований чітко та прозоро, із завданнями та термінами фактичного виконання. Детальний план слід записати та роздати кожному учаснику проєкту. План слід розробляти спільно з усіма людьми, які беруть участь у його реалізації. Його зміст можна поділитися з потенційними співавторами для виявлення помилок. Розрахунок часу, необхідного для кожного пункту плану, необхідний для того, щоб більш оптимально розподілити навантаження по днях або тижнях.

2.3. Визначте ресурси, необхідні для завершення проєкту. Відповідно до плану визначаються необхідні ресурси. Аналіз того, що вже є, і водночас виявлення відсутніх ресурсів. Ресурсами можуть бути не лише матеріальні цінності, а й інформація, розвідка, особиста участь тощо.

2.4. Визначити колективні та індивідуальні завдання. Проаналізуйте план, цілі проєкту, наявні та необхідні ресурси. На цій основі визначаються можливі колективні та індивідуальні завдання для учасників проєкту.

2.5. Розподіл відповідальності між членами мікрогрупи (у разі колективного проєктування). Відповідно до визначених завдань розподіляється відповідальність між учасниками проєкту.

III. Стадія розробки проєкту

3.1. Обговорення та вибір методів дослідження та пошуку інформації. Учасники спільно визначають шляхи реалізації завдань, висловлюють свої пропозиції, консультуються один з одним і тісно співпрацюють.

3.2. Самостійна робота над завданнями. Цей етап передбачає індивідуальну роботу безпосередньо над завданнями.

3.3. Непрямі дискусії щодо досягнутих результатів. Необхідна періодична комунікація між учасниками проєкту, під час якої повідомляються проміжні результати, коригуються плани та ставляться нові завдання.

3.4 Розробка проєкту. Прямий письмовий проєкт.

IV. Етап оцінки проєкту

4.1 Захист проєкту. Учні повинні бути готові стисло й грамотно викладати основні положення проєкту відповідно до плану та давати аргументовану відповідь на запитання. Тому для підготовки презентації заздалегідь проводяться заняття та репетиції. Критерії захисту проєктів встановлюються організаторами конкурсу заздалегідь. Схема **типів проєктів** представлена в додатку (Додаток А).

Отже, використання методу проєктів для формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови робить процес навчання доступним, цікавим і повноцінним для кожного студента, сприяє розвитку вміння самостійно конструювати знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, надає простір для розвитку комунікативних навичок та емоційно-чуттєвого, ціннісного підходу кожного студента до вивчення англійської мови, а також спрямовує на творче опанування майбутньої професії.

1.3 Методичні засади організації проєктної технології у навчанні майбутніх учителів

Одним із пріоритетних напрямків професійно-педагогічного розвитку майбутніх учителів англійської мови можна вважати вдосконалення процесу їх підготовки до професійної діяльності. У педагогічному університеті в навчальному процесі закладаються основи майбутньої педагогічної технології, технологічних знань і педагогічної майстерності (Абасов, 2019).

Для успішної професійної діяльності майбутній вчитель англійської мови повинен вміти досліджувати та розробляти навчальні матеріали та програми, проєктувати навчальний процес, моделювати та реалізовувати суспільно важливі та креативні проєкти, знаходити неординарні підходи до вирішення професійних завдань. Тому постає завдання підготовки майбутніх учителів англійської мови, здатних застосовувати метод проєктів у своїй діяльності. Технологія методу проєктів поєднує дві сторони навчального процесу: метод навчання як дидактичну категорію (сукупність прийомів і заходів для оволодіння певною галуззю практичних і теоретичних знань; засіб процесу навчання) і засіб практичного застосування набутих знань і вмінь для повсякденного розв'язання конкретних життєвих проблем у рамках спільних дій. Провідною дієвою рисою зазначеної технології є перехід учителя від завдання «подати нові знання» до завдання

«створення умов для набуття знань», тобто акцент на зміну форми здобуття знань від пасивного сприйняття до активної участі. Проектний метод орієнтований насамперед на самостійну дію, що є його характерною рисою. Вважаємо, що на сучасному етапі існує потреба в спеціальній освітній моделі з альтернативною педагогічною технологією, яка максимально враховує гуманістичну спрямованість сучасної освіти, створює сприятливі умови для усвідомлення особистістю важливості нових знань, які б активізували її самоосвіту і самовиховання і в кінцевому підсумку дозволили б розвинути в учнів ерудицію, рівень самостійного аналізу, суджень, висновків, узагальнень, їх новизну і оригінальність, а також уміння формулювати та демонструвати конструктивні ідеї, пропозиції та підходи (Шалацька, 2010).

Це проектний метод, який сприяє розвитку пізнавальних здібностей учнів, вмінню самостійно конструювати знання, вмінню орієнтуватися в інформаційному просторі та активному розвитку критичного мислення. Отже, можна стверджувати, що основною метою методу проектів є розвиток самостійності учнів, потреби в самоосвіті та саморозвитку. Основою методу проектів є проблема, яка потребує дослідження шляхом використання суміжних методів пошуку та вирішення проблеми, спрямованих на практичний результат, який можна зрозуміти, побачити та застосувати в реальній практичній діяльності, і вимагає її цілісної розробки з урахуванням різноманітних умов її вирішення, теоретичної і практичної реалізації результатів.

Метод проектів – це педагогічна технологія, яка ґрунтується на самостійній дії (дослідницькій, пізнавальній, продуктивній). Основною тезою сучасного розуміння методу проектів є: «Я знаю все, чого я вчуся, навіщо мені це потрібно, де і як я можу ці знання застосувати» (Аверченко, 2017). Це ідея, технологія і форма виховної роботи, яка альтернатива традиційній системі навчання. За словами В. Кілпатріка, метод проектів збагачує людину позитивним досвідом, тому результати роботи забезпечують подальший успіх як у навчальному закладі, так і в майбутній професійній діяльності та в житті загалом. Сучасна інтерпретація методу проектів, яка набуває все більшої популярності в домашній освіті (Безпалько, 2014), характеризується балансом між базовими науковими знаннями та прагматичними професійними навичками навіть на міждисциплінарному рівні.

Проектування як вид діяльності відкриває великі можливості для розвитку самостійної творчої роботи студентів, яка органічно поєднується з груповим навчанням. У вищій школі проектування не тільки традиційно є невід'ємною частиною навчального процесу в рамках дипломних курсів і занять, а й все ширше використовується безпосередньо в навчальному процесі та організовує індивідуальну та спільну самостійну роботу студентів.

У працях багатьох авторів метод проектів, як правило, розглядається в рамках проблемного підходу до побудови змісту освіти, який «передбачає розробку

переліку проблем і питань, які учні повинні розглядати в конкретному суспільно-історичному процесі, контекстів і соціокультурних умов» (Аверченко, 2017) і являє собою традиційну структуру вивчення предмета, особливий підхід за умов цільової спрямованості навчального матеріалу у вигляді конкретних проблемних блоків з метою вирішення актуальних завдань сучасної педагогіки у вигляді проектування.

Г. Шалацька визначає такі характерні ознаки педагогічного проектування:

- 1) цілеспрямована робота над створенням проекту як інноваційної моделі системи освіти з метою масового застосування. При цьому термін «створення проекту» не ототожнює проектування з процесами розробки, планування та прогнозування. Суть проекту – змінити реальність;
- 2) процес створення проекту, що відображає вирішення тієї чи іншої проблеми; діяльність у навчально-виховному процесі, спрямована на забезпечення його ефективного функціонування та розвитку;
- 3) результат педагогічного проекту, який є моделлю суб'єкта педагогічної реальності, має системні властивості та базується на педагогічній винахідливості, оскільки ґрунтується на новому способі розв'язання задач і пропонує можливості використання (Шалацька, 2010).

У нашому дослідженні проект розглядається як метод у системі розвитку комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови. При цьому ми виходили з того, що використання проектів передбачає поглиблене вивчення конкретної проблеми студентами самостійно або в результаті групової співпраці між собою та в партнерстві з викладачем. Метод проектів дає змогу збільшити кількість практичних, навчальних і дослідницьких завдань на лекційних, семінарських і лабораторних заняттях. Це дає змогу об'єднати навчальні групи в класі на засадах партнерства вчителя та вдосконалити самостійну роботу учнів, розвинути в них гнучкість мислення, адаптивність, ініціативу та прийняття рішень, уміння працювати разом, творчий підхід до розв'язування задач у практичній діяльності. Активне, цілеспрямоване та правильне використання представленої методики забезпечує розвиток творчого потенціалу учнів, сприяє їх самореалізації, самовдосконаленню, творчому пошуку та розвитку. Підготовка проекту здійснюється за чітким алгоритмом і складається з чотирьох етапів: підготовка, реалізація, презентація та завершення.

Підготовчий етап проекту включає формулювання теми, систематизацію та відбір основної інформації. На цьому етапі учні обговорюють завдання, визначають проблеми, вносять пропозиції щодо вирішення завдання, розподіляють ролі та визначають джерело інформації. Наприкінці підготовчого етапу в малих групах обговорюється робочий план проекту, формулюється мета та визначається кінцевий продукт проекту. Успіх проектної діяльності залежить від вибору теми проекту – наскільки вона цікава учням, наскільки важлива у вирішенні завдань,

наскільки відповідає професійним потребам майбутніх учителів початкових класів і чи бачать учні сенс у її розробці.

Тому важливо, щоб студенти брали активну участь у виборі теми проєкту. Завдання викладача на цьому етапі – активізувати пізнавальну діяльність студентів, розкрити цікаві сторони вивчення довкілля з урахуванням їх професійного спрямування. У цьому випадку інтелектуальна діяльність студентів активізується в певному напрямку: педагогічна практика, професійне навчання, педагогічна майстерня, мистецтво, працевлаштування після закінчення вишу. Для визначення напрямку проєктної діяльності використовується метод «мозкової атаки».

На етапі реалізації студенти готуються до реалізації проєкту, тобто: треба обговорити етапи представлення результатів, вибрати оптимальний шлях реалізації проєкту, працювати з інформацією, проводити дослідження, синтезувати та аналізувати ідеї, розвивати проєкт.

На цьому етапі майбутні спеціалісти також навчаються подавати отриману інформацію у вигляді схем, графіків і таблиць. Крім того, фаза реалізації включає подання студентами поточних усних доповідей щодо плану реалізації проєкту та заповнення звітних (Аверченко, 2017).

На етапі презентації студенти готуються до виступу. Процес підготовки включає доопрацювання проєктів (створення мультимедійних презентацій у Power Point, цифрових фільмів тощо), а потім презентацію проєкту.

На останньому етапі проєкти аналізуються та оцінюються. Студенти обговорюють результати проєктної діяльності в малій групі та оцінюють проєкт в цілому та роботу кожного окремого студента. На цьому етапі передбачається підготовка письмових звітів про проєктну роботу, викладач аналізує отриману інформацію та використовує її для загальної оцінки роботи студентів.

3. Абасов визначає вимоги до студентських проєктів:

- практична цінність;
- проведення студентами самостійної наукової роботи;
- непередбачуваність як в процесі роботи, так і на етапі її завершення;
- гнучкість в плані швидкості виконання;
- вирішення поточних проблем;
- підготовка студентів відповідно до їх можливостей;
- сприяти взаємодії між навчальними суб'єктами (Абасов, 2019).

У розглянутій методичній системі поетапного алгоритму роботи визначено зв'язок цілей і завдань підвищення кваліфікації вчителів щодо забезпечення основ мовної освіти, її принципів, змісту, інноваційних технологій: методів, прийомів, та форми організації навчання, навчального процесу (навчання, майстер-класи, метод проєктів)

Вибір тем проекту в різних ситуаціях може відрізнятися залежно від типу проекту. За переважною діяльністю проекти бувають дослідницькі, творчі, розважальні, інформаційні, практичні тощо (Петрик, 2020).

Дослідницькі проекти виконуються за логікою наукового дослідження і мають структуру, подібну до реального наукового дослідження: чітко визначені цілі, актуальність теми дослідження, формулювання гіпотез, використання відповідних методів дослідження, підготовка та систематизація отриманих результатів.

Переважає діяльність – дослідження, а кінцевий продукт – реферат, наукова стаття, тези, стаття, реферат, аналітична стаття, доповідь на науковій конференції; вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду; виконання дипломних робіт тощо.

В основі творчих проектів лежить самостійна колективна творчість, при якій особливе значення набуває оформлення результатів проекту (розробка плану реалізації, сценарію конкретних дій кожним учасником проекту). Переважаючою діяльністю є творчість, а кінцевим продуктом є есе, відео, сценарій, гра тощо.

Інформаційні проекти – це збір інформації про об'єкт дослідження з джерел інформації, розроблених самими учасниками проекту: соціологічних досліджень, інтерв'ю, опитувань, тести, обробка інформації (аналіз, узагальнення, аргументовані висновки). Домінуючою діяльністю є дослідження, а кінцевою продукцією є публікації та відео.

Останнім часом все більшої популярності набувають телекомунікаційні проекти – це спільна навчально-пізнавальна діяльність, організована на основі комп'ютерних телекомунікацій і має спільну мету (вивчення конкретної проблеми), узгоджені методи, напрями дій і цілі при досягненні спільного результату (Черниш, 2013).

Телекомунікаційний проект реалізується за допомогою ІТ-інструментів, таких як електронна пошта та мережа веб-сайтів. Використання практичних (або педагогічно-методичних) проектів у підготовці майбутніх учителів дозволяє всебічніше розвинути їх професійні потреби та інтереси, сприяє ознайомленню з особливостями професійної діяльності, викликає інтерес і потребу пізнати професійну діяльність, дисципліни, нові методи, засоби, розробляти та застосовувати освітні технології та навчатися в університеті.

До таких проектів можуть входити: підручники та методичні рекомендації, оригінальні навчальні плани, програми, виховні заходи; збірники навчальних завдань, відеоролики, мультимедіа, професійна продукція і т. д. Такий проект вимагає ретельно продуманої структури, сценарію діяльності його учасників із зазначенням функцій кожного з них, а також проміжних і кінцевих результатів. Серед розглянутих вище видів проектів важливе місце у підготовці майбутнього вчителя англійської мови займають навчально-методичні проекти. Це пояснюється тим, що педагогічне проектування є одним із найважливіших аспектів професійної діяльності вчителя. Тому створення проектів нових навчально-методичних

продуктів для школи є невичерпним джерелом формування професійної компетентності майбутнього вчителя.

Звернемо увагу на вирішальну роль викладача в реалізації проектної технології. Його робота полягала в ґрунтовній технічній та змістовній підготовці до уроку, викладач мав консультувати студентів у пошуку джерел, які могли б допомогти їм у роботі над проектом, підтримувати їх і мотивувати до праці; прищеплювати культуру логічного мислення; координувати процес створення проєкту; забезпечувати постійний зворотний зв'язок, щоб допомогти студентам прогресувати в проєкті. Особлива увага приділяється чіткому визначенню завдань, поясненню алгоритму виконання та досягнення кінцевих результатів, індивідуальному контролю роботи студентів (домашні, лабораторні, варіанти контрольних робіт різної складності, тестові завдання тощо).

Важливим стимулом для активізації пізнавальної діяльності є соціальне визнання студентів. Для тих, хто не впевнений: необхідно створити ситуацію подвійного обов'язку. Викладач заохочує та схвалює дії невпевненого студента у вирішенні проблеми, що дає поштовх до самостійних висновків. Метод проєктів розвиває дослідницьку, технологічну та інформаційну грамотність, креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні навички, сприяє встановленню міжпредметних контактів та вдосконалює навички командної роботи.

Використання методу проєктів дає змогу організувати активну діяльність студентів з елементами наукового дослідження, забезпечує формування вмінь застосовувати отримані дані в подальшій навчальній діяльності, сприяє розвитку професіоналізму майбутніх учителів англійської мови та розвитку їх комунікативної компетентності (Якубовська, 2020).

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

2.1 Критерії відбору навчального матеріалу

Методика розвитку комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови з використанням проектної технології базується на відборі необхідного навчального матеріалу.

Для досягнення наміченої мети необхідно:

1) визначає одиниці відбору навчальних матеріалів;

- 2) обґрунтувати критерії відбору;
- 3) відібрати одиниці навчального матеріалу;
- 4) встановлення критеріїв відбору інформаційно-комунікаційних технологій;
- 5) зробіть цей вибір.

Під навчальним матеріалом розуміють раціонально дібраний і методично організований матеріал, який необхідно опрацювати і засвоїти в процесі навчання (Андрущенко, 2014).

Критерії відбору – вимоги до навчального матеріалу з точки зору доцільності його використання в навчальному процесі з урахуванням мети (Борщовецька, 2007), умов і тематики навчання.

Спочатку розглянемо одиниці навчального матеріалу. Оскільки мова йде про майбутніх учителів англійської мови, які відповідно до вимог курсу вже засвоїли фонетико-граматичний матеріал і мають відносно багатий словниковий запас, то ми постаємо перед необхідністю добору мовного матеріалу. Це сприятиме розвитку мовних навичок. Звертаємо увагу на те, що нам необхідно враховувати вибір джерел, оскільки робота з певними джерелами також може сприяти формуванню інформаційно-комунікативних навичок.

Тому в якості одиниці відбору навчального матеріалу вибираємо тексти в різних формах подання – друкованій та електронній, фонограми та відеофонограми, про які йшлося в попередньому підрозділі. Такий підхід дозволяє:

- 1) значно розширити сферу добору навчально-методичних матеріалів;
- 2) полегшує студентам ознайомлення з текстами різного жанру та різної форми викладу;
- 3) дасть змогу правильно вирішувати навчальні задачі;
- 4) сприяє розвитку інформаційно-комунікативних навичок;
- 5) забезпечує інтегроване щодо навчання навичкам говоріння, аудіювання та читання;
- б) розширює коло джерел інформації.

Визначаючи критерії відбору навчальних матеріалів, ми враховували результати сучасних досліджень даної проблеми (Кочубей, 2011; Луговий, 2009; Мисечко, 2004; Ничкало, 2008; Ніколаєва, 2002); вимоги до програми підготовки майбутніх учителів англійської мови (Мельник, 2006; Мельничук, 2010); тему нашого дослідження; можливі професійні завдання майбутніх учителів; наскільки важливо виділяти лише основні критерії, щоб уникнути перевантаження процесу відбору.

Таким чином, ми визначили ряд критеріїв якості, а саме: достовірність, мотиваційна цінність, актуальність, новизна, варіативність, відповідність рівню комунікативної компетенції студентів англійською мовою, проблемність, авторитетність і доступність джерела, потенціал формування інформації та комунікативна компетентність.

Слід зазначити, що при відборі відеозаписів дослідники наголошують на критерії домінуючої ролі відеоряду над аудіорядом (Костікова, 2007) і пояснюють це тим, що студенти краще сприймають інформацію, якщо домінує відеоряд. Оскільки об'єктом нашого дослідження є студенти – майбутні вчителі англійської мови, які вже знають цю мову на рівні C 1 і тому потребують розуміння досить складних автентичних відеоматеріалів, ми не звертаємося до критерію домінуючої ролі англійської – відео – послідовності над звуковим рядом, оскільки вони вважаються непотрібними і другорядними. Науковці часто розрізняють також кількісні критерії – обсяг навчального матеріалу в друкованих чи електронних текстах, а також тривалість звучання і темп мовлення у звукозаписах і відеозаписах (Костікова, 2007).

Однак мовний рівень магістерської програми дозволяє опрацьовувати матеріали на різних рівнях, тому певні критерії не є фокусом. Під час добору навчального матеріалу для аудиторної роботи у зв'язку з часовими обмеженнями слід враховувати критерії обсягу навчального матеріалу (для друкованих або електронних текстів) та тривалості звучання (для звукозапису та відеозапису). У разі неекзаменаційної роботи ці критерії втрачають сенс.

Давайте детальніше розглянемо представлені критерії. Критерій автентичності стосується використання автентичних матеріалів, створених носіями мови та використаних у реальних ситуаціях. Йдеться про:

- 1) автентичність викладу (наприклад, аудіотекст супроводжується природними звуками);
- 2) достовірність мовно-когнітивного світобачення в тексті (Кулаківська Ю.С. (2020);
- 3) ситуативна достовірність – наявність природної ситуації спілкування, зацікавленість у ній носіїв мови;
- 4) автентичність національного менталітету – відображає національну специфіку даної країни;
- 5) реактивна автентичність – здатність викликати у слухача специфічні емоційні, когнітивні та мовні реакції;
- 6) автентичність текстових завдань – забезпечує необхідну взаємодію учнів із текстом, надає роботі з текстом мотивованого, природного характеру (Борщовецька, 2007).

Автентичні матеріали мають сприяти розвитку відповідних умінь і навичок; забезпечує мовну інформацію на належному рівні (фонетичні моделі, граматичні структури, лексичні одиниці); реалізувати принцип проблемності; створення можливостей для інтерактивного навчання (Бурак, 2019; Андрущенко, Зязюн, Кремень, 2013).

Автентичні матеріали різноманітні за тематикою, жанром і стилем, слугують мовними моделями, відображають ситуації реального спілкування,

демонструють культуру іноземної мови, дають можливість створювати автентичні ситуації, характерні для реального спілкування, а відповідно І. Задорожної, викликаючи мовленнєву реакцію (Задорожна, 2012), що свідчить про їхній виховний потенціал. Зазначимо, що для студентів критерій автентичності є необхідним критерієм, оскільки рівень підготовки цих студентів достатній для розуміння автентичних матеріалів. Але за умови достовірності джерела (наприклад, визнаного наукового журналу з серйозними вимогами до статті) ми вважаємо можливим відібрати якісні матеріали, підготовлені іноземцями. Крім того, якщо необхідно, ми допускаємо можливість трохи скоротити текст (наприклад, статтю) без зміни змісту, щоб переконатися, що студенти зосереджуються на головному. Критерій мотиваційної сили включає відповідність навчальних матеріалів інтересам студентів, їх особистісно значущий зміст, значущість для подальшої професійної діяльності, здатність спонукати майбутніх учителів до виконання поставлених завдань, стимулювання комунікативної активності студентів, розвиток бажання та готовність до самостійного навчання, наприклад, дослідження проблеми, порушеної в запропонованому тексті. Відеозаписи мають значне мотиваційне значення через нелінгвістичні чинники, такі як музика, світлові рішення, зовнішній вигляд персонажів чи учасників спілкування, кадри реальних подій, комп'ютерна графіка тощо (Коломієць, 2017). Критерій мотиваційної цінності також передбачає можливість реалізації проблемно-орієнтованого, інтерактивного навчання на основі запропонованих текстів, що сприяє активізації пізнавальної та комунікативної активності учнів, надає можливість розв'язувати задачі методологічного, психологічного, соціального характеру тощо.

Під критерієм тематичної узгодженості розуміється відбір текстів у рамках тематичних рамок, передбачених програмою, які дають можливість мовної та змістовної реалізації.

Треба зазначити, що важливу роль у цьому відіграють міжсуб'єктні зв'язки. У магістерській програмі студенти вивчають низку філологічних дисциплін і предметів, пов'язаних з методикою викладання іноземних мов, а також університетською освітою та психологією. Тому вибрані тексти можуть охоплювати ширші теми й торкатися методичних, педагогічних, психологічних і філологічних проблем. Важливою для нашого дослідження є ідея І. Голуба, згідно з якою відбір матеріалів має здійснюватися таким чином, щоб із тем можна було виділити підтеми та створити певну кількість взаємопов'язаних підтем із проблемною темою завдання (Голуб, 2018).

Оскільки ми реалізуємо нашу методику в основному в дисципліні «Практичний курс англійської мови», ми зосередимося на університетських програмах. Тому при розробці методики необхідно враховувати такі тематичні блоки (змістові модулі) (Бойко, 2012; Бондарчук, 2019):

1. Майбутня професія.
2. Освіта.
3. Наука про життя.
4. Мова і мистецтво.

Робоча програма (Гапонова, 2009; Задорожна, 2012) передбачає обговорення тем і підтем. Критерій новизни означає, що текст містить сучасну інформацію, невідому учням, а також відображає сучасні реалії чи актуальні проблеми. Для цього рекомендується використовувати сучасні джерела, в яких представлені відповідні матеріали. Критерій новизни також означає наявність у тексті нової мовленнєвої та мовної інформації, що сприятиме підвищенню рівня сформованості англomовної мовної компетенції майбутніх учителів. Результати дослідження (Білоножка, 2010) показують, що нова інформація, отримана під час проекту заняття будуть стимулювати певні ділянки кори головного мозку, які мають вирішальне значення для розвитку пам'яті, уваги, мислення, мови, запам'ятовування та відтворення інформації. Додамо, що тексти, які подають нову інформацію, стимулюють пізнавальну мотивацію учнів. Пам'ятайте, що текст не можна перевантажувати невідомою для учнів інформацією, інакше він втратить своє мотиваційне значення. Крім того, автентичні тексти можуть бути досить складними, і якщо вони містять значний обсяг інформації, невідомої студентам, це може негативно вплинути на навчання та успішність.

Таких у дослідженнях І. Бондарчука висловлені ідеї приводять до висновку про важливу нову інформацію, яка, по-перше, цікава для учня і яку він здобуває самостійно; по-друге, стає досягненням майбутнього фахівця і може використовуватися в реальних ситуаціях спілкування, включаючи критерії професійної варіативності, пов'язані з рядом вимог, а саме:

- 1) добірка матеріалів, що містять різноманітну інформацію з вищезазначених тем;
- 2) Підбір текстів у різних формах викладу – друкованих, електронних, аудіо- та відеозаписів;
- 3) удосконалення умінь розуміти інформацію, що міститься в друкованих та електронних текстах, фонограмах і відеозаписах, а також вдосконалення навичок читання та аудіювання;
- 4) підбір матеріалів, які дають змогу проаналізувати одну й ту саму ситуацію чи проблему з різних точок зору, що дозволяє розвивати критичне мислення учнів, а також показує доцільність комплексного аналізу для вирішення проблеми та пізнання різних дівнатися погляди. до її вирішення;
- 5) жанрова різноманітність дівбраних текстів;
- 5) можливість створення різноманітних ситуацій спілкування;
- 6) використання текстів із зразками монологічного та діалогічного мовлення;
- 6) можливість використання комплексу інформаційно-комунікаційних технологій.

Іншими словами, критерій варіативності забезпечує інформаційну, жанрову, ситуативну та технологічну різноманітність проектної діяльності учнів (Бондарчук, 2019).

Критерій відповідності тексту рівню комунікативної компетенції англомовних студентів магістерської програми означає, що, з одного боку, текст не має бути надто легким для студентів, а з іншого – не надто важким. або. Як уже зазначалося, коли мова йде про лінгвістично складні тексти, бажано не перевантажувати їх новою, змістовною інформацією. На аудіо- та відеозаписах можна прослухати дикторів, які демонструють регіональні відмінності, етнічні форми вимови тощо. Слід також зазначити, що комунікативна компетенція англійської мови включає також соціокультурні компетенції. Доцільно також обговорити відповідну культурну складність матеріалу (Бондарчук, 2019). Проблемний критерій полягає у відборі текстів, які аналізують дану проблему, містять конкретну проблему або пов'язані з появою конкретних проблем, цікавих і важливих для учнів. У контексті проблемності проекту слід розрізняти проблемну ситуацію та проблемне завдання. Під проблемною ситуацією розуміється сукупність умов, пов'язаних з певними пізнавальними труднощами, для вирішення яких учні набувають нових знань, умінь і навичок, а також докладати інтелектуальних зусиль і змушені виконувати певні дії (Бурак, 2019).

Ситуація є проблемною, коли вона містить новизни, тобто потрібно знайти, проаналізувати нову інформацію тощо; пізнавальна потреба, що визначається необхідністю виконання нових дій або отримання нових знань для досягнення мети, результатом якої є розумова діяльність суб'єкта навчання (Шалацька, 2010); адекватність, що передбачає наявність проблеми, певного конфлікту; Мовленнєва діяльність значною мірою визначається ставленням людини до ситуації (Бурак, 2019).

Проблемна ситуація в проектній технології стає проблемною, коли в діяльність учня включається мислення, яке активізується в процесі аналізу проблемної ситуації. Підбір текстів повинен бути здійснений таким чином, щоб не тільки вчитель, а й учні могли поставити проблему. Навчальні матеріали мають забезпечувати реалізацію таких алгоритмів проблемного навчання (Шалацька, 2010) (рис. 2.1):

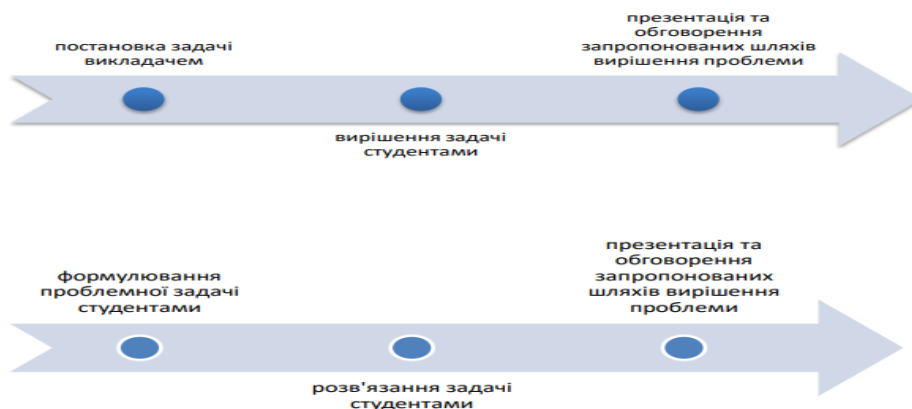

Рис. 2.1. Алгоритми реалізації проблемного навчання в процесі пов'язаного розвитку комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови в проєктній технології

- 1) У рамках проєктної діяльності викладач визначає проблемне завдання, яке студенти розв'язують самостійно (під опосередкованим керівництвом викладача в пізнавальній та комунікативній діяльності);
- 2) Формулювання учнями проблемної задачі та розв'язування її (під опосередкованим керівництвом викладача їхньою пізнавальною та комунікативною діяльністю).

Прикладом першого алгоритму може бути завдання: Прочитайте статтю Towards creativity in ELT: the need to say something new (Гапон, 2021) Які проблеми розглядаються в статті? Які ще проблеми можуть виникнути на уроці? Подумайте про можливі рішення для цього.

Надалі може бути реалізований другий алгоритм, коли студенти визначають можливі проблеми в групі, продумують відповідні ситуації та шукають шляхи вирішення проблем, які окреслили у власному проєкті. Ще одним важливим критерієм у нашому дослідженні є критерій авторитетності та доступності джерела. Під час відбору матеріалів часто використовують Інтернет-джерела через їх різноманітність і доступність для всіх студентів. У наших дослідженнях ми також широко використовуємо інтернет-джерела, які надають великий вибір текстів з різними формами подання для успішної реалізації проєктів.

2.2 Комплекс вправ для формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктної технології

У контексті теми нашого дослідження комунікативна компетентність майбутніх учителів англійської мови – це вміння ефективно використовувати комунікаційні технології в процесі професійної діяльності, підбирати та комплектувати їх залежно від ситуації, індивідуальних особливостей студентів та їхніх інтересів, а

також як використання цих технологій для власного особистісного та професійного розвитку. На основі аналізу сучасних досліджень підготовки майбутнього вчителя (Гапон, 2021) виділяємо три етапи наукового дослідження: вступний; підготовчий; базовий.

На етапі ознайомлення з проектною технологією (яка реалізується за потреби) учні ознайомлюються з сервісами, програмами тощо, з якими вони працюватимуть на підготовчому та/або основному етапі. Серед критеріїв вибору засобів спілкування виділяємо критерії відносної простоти в організації навчання, доступності та потенціалу розвитку мовленнєвих навичок. Відповідно, вибрані нами інструменти досить прості у використанні, функціональні та також ефективні для навчання. Тому освоєння цих інструментів зазвичай не є проблемою і не потребує значних витрат часу та зусиль. На підготовчому етапі студенти, які переважно перебувають у процесі самостійної роботи, знайомляться з навчальним матеріалом, запропонованим через певний сервіс (наприклад, Google Classroom), або здійснюють пошук необхідного матеріалу та його аналіз. Підготовчий етап поділяється на два підетапи (рецептивно-аналітичний та репродуктивно-синтетичний) і спрямований на формування професійно орієнтованих знань, навичок використання веб-ресурсів з метою пошуку інформації, а також навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій, спільна робота зі студентами, поширення інформації; розвиток уміння підтримувати, уміння аргументовано та композиційно правильно висловлюватись.

На основному етапі розвиваються мовні та робочі навички. Завданнями рівня є, зокрема, розвиток навичок візуалізації, вміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології для створення дидактичних матеріалів, професійних усних навичок.

Тому паралельно з навчанням професійно-орієнтованим англомовним навичкам у проектній технології на підготовчому та основному етапі відбувається цілеспрямований розвиток комунікативних навичок.

Розглянемо тепер систему вправ і завдань для зв'язного формування комунікативної компетентності у майбутніх учителів англійської мови. Система вправ і завдань – це сукупність типів і типів вправ і завдань, які призначені для виконання в певному порядку й обсязі, що забезпечує розвиток необхідних компетентностей (в усному мовленні, читанні, аудіюванні та письмі) (Гапон, 2021).

Беручи до уваги типологію вправ М.Бурака, ми вважаємо, що запропонована нами система повинна містити такі типи:

- за критерієм комунікативних умінь: умовно-комунікативні, комунікативні;
- за спрямованістю на прийом або видачу інформації: рецептивнорепродуктивні, рецептивно-продуктивні, продуктивні;
- за місцем виконання: аудиторні, позааудиторні;
- за характером виконання: групові, парні, індивідуальні;

– за ступенем керованості викладачем: з частковим / мінімальним керуванням (Бурак, 2019).

Враховуючи той факт, що метою нашої системи є не лише формування комунікативної англомовної компетентності в проєктній діяльності, виділяємо ще критерій використання комунікаційних технологій, за яким розглядаємо вправи і завдання із використанням комунікаційних технологій та без використання комунікаційних технологій. Зважаючи на виділений нами принцип проблемності, специфіку навчання в магістратурі, яка передбачає постановку проблемних завдань для їх вирішення студентами вважаємо за доцільне виділити критерій проблемності, виокремивши при цьому вправи і завдання з проблемним компонентом / без проблемного компонента. Зазначимо, що більшість вправ і завдань передбачають використання інформаційно-комунікаційних технологій. Крім того, з огляду на ступінь навчання в аспекті проєктної діяльності, вправи і завдань характеризуються переважно мінімальним керуванням викладачем, що зумовлюється, з одного боку, готовністю та бажанням магістрантів до більшої автономії, а з іншою, необхідністю такої організації навчання, яка забезпечує та стимулює розвиток автономії студентів. Нарешті, майже усі вправи і завдання містять проблемний компонент.

У таблиці 2.1 відображено взаємопов'язане формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності на відповідних етапах навчання.

Таблиця 2.1.

Взаємопов'язане формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності засобами проєктної діяльності

Вступний етап	Ознайомлення з сервісами, програмами тощо, з якими студенти працюватимуть на підготовчому та /чи основному етапах	
Підготовчий етап	Рецептивно-аналітичний	Г 1 (для розвитку навичок використання вебресурсів з метою пошуку інформації, вмінь читання та аналізу отриманої інформації)
		Г 2 (для розвитку навичок використання вебресурсів з метою пошуку інформації, вмінь сприймати інформацію на слух та аналізувати її)
	Репродуктивно-синтетичний	Г 3 (для розвитку вмінь створювати вербальні опори і використовувати їх у процесі професійно орієнтованого говоріння)
		Г 4 (для розвитку композиційних та мовленнєвих умінь продукування аргументованого висловлювання)

Основний етап	Г 5 (для розвитку вмінь монологічного мовлення)
	Г 6 (для розвитку вмінь діалогічного мовлення)

Зокрема, ми не виділяємо окрему групу вправ для розвитку мовленнєвих навичок, оскільки, наприклад, оволодіння словниковим запасом відбувається паралельно з виконанням інших груп вправ і завдань. Що стосується граматичних чи фонетичних навичок, то, згідно з програмою, студенти лінгвістичних дисциплін переважно оволодівають ними до кінця другого курсу. Тому в умовах навчання за магістерською програмою відбувається їх удосконалення, зокрема граматичних навичок вибору форми відповідно до комунікативного наміру, мовної ситуації, у тому числі прийнятих у науковому та науково-педагогічному дискурсі. Увага до фонетичних навичок зумовлена прагненням уникнути явища закам'яніння, яке провокує перетворення тимчасового вимовного акценту на залишковий і чинниками якого, на думку С.Гапонової, є неправильно організований процес навчання фонетики, психофізіологічні та індивідуально-психологічні особливості студентів (наприклад, попередній досвід, індивідуально підібраний рівень фонетичної компетенції, зміни нейронної структури мозку, низька сенсорна чутливість), а також феномен інтерференції (інтралінгвальної, міжмовної) (Гапонова, 2009).

Запропоновані нами етапи відповідають виділеним у сучасній методичній літературі. Фази використання дискусії:

- 1) інформаційно-підготовчий, при якому відбувається інформаційно-мовна підготовка до обговорення;
- 2) ситуативна дискусія, яка передбачає власне керівництво дискусією;
- 3) висловлювання-інтерпретація для оцінки, взаємооцінки та самооцінки ходу та результатів обговорення студентами (Бурак, 2019).

Таким чином, підготовчий етап зв'язної підготовки майбутніх учителів англійської мови професійно орієнтованих усних та комунікативних навичок, які ми маємо виділене відноситься до інформаційної та підготовчої фази обговорення та основної фази на ситуаційно-дискусійній та детермінаційно-інтерпретаційній стадіях. Так само інформаційна, лінгвістична та технологічна підготовка презентаційного проекту відбувається на етапі підготовки, а власне презентація та її оцінка – на основній фазі. У запропонованій нами системі ми не виділяли окремі групи вправ і завдань для розвитку загальнонаукових компетентностей, оскільки студенти вже володіють ними на певному рівні в рамках магістерської програми. Однак, паралельно з розвитком мови та навичок, орієнтованих на роботу, удосконалюються й загальноосвітні навички. Визначаємо етапи, їх цілі, відповідні підсистеми вправ і завдань, а також групи вправ і завдань, які характеризують

розроблену нами систему вправ і завдань для мережевої підготовки майбутніх учителів англійської мови професійно орієнтованих усних навичок і комунікативних навичок. через проектну діяльність. На підготовчому етапі реалізуються переважно умовно-комунікативні, комунікативні, рецептивно-репродуктивні, позааудиторні/аудиторні, індивідуальні, парні та групові вправи з мінімальним керівництвом, з проблемним компонентом, а також із застосуванням комунікаційних технологій.

На основному етапі переважають комунікативні, рецептивно-продуктивні, продуктивні, позааудиторні/аудиторні групові вправи з мінімальним керівництвом, з проблемною складовою, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Для ілюстрації запропонованої системи наведемо приклади вправ і завдань, розроблених нами з використанням матеріалів з Інтернету в тематичному блоці «Майбутня професія».

Підготовчий етап. Використовуються вправи на читання та аудіювання.

Вправа 1. Цілі: Розвиток навичок читання, вміння здійснювати пошук інформації в Інтернеті, її аналіз та узагальнення в проектній діяльності.

Особливості вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивна, позааудіативна, парна, з проблемним компонентом, з мінімальним керуванням, використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інструкція: *You are a university teacher, and you are asked to participate in a seminar and discuss the feasibility of implementing webquests in teaching. In pairs browse some websites to get the idea of what a webquest is. Answer the following questions: 1. What is a webquest? 2. What is its structure? 3. What are the reasons for using webquests? 4. How can webquests be used in class?*

Вправа 2. Цілі: розвивати вміння читання, вміння пошуку інформації в мережі інтернет та її аналізу.

Характеристика вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивна, позааудиторна, індивідуальна, з проблемним компонентом, із мінімальним керуванням, із використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інструкція: *Browse any three webquests. Analyze them and fill in the worksheet below.*

Title	Learners' age	Language proficiency	Aims	Procedure	Strengths	Weaknesses
webquest 1						
webquest 2						
webquest 3						

Вправа 3. Цілі: розвивати навички використання вебресурсів із метою пошуку інформації, вміння читання, письма, аналізу інформації, вміння адаптувати навчальний матеріал до рівня та потреб аудиторії, використовувати Google Hangouts.

Характеристика вправи: комунікативна, рецептивно-продуктивна, позааудиторна, індивідуальна / парна, з проблемним компонентом, з мінімальним керуванням, із використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інструкція: *Choose a webquest which you would like to use in your class. Think what you would like to change in its tasks, procedure etc. to adapt to students' needs. Send the adapted version to your group-mate. Discuss with him / her the webquest via Google Hangouts.*

Вправа 4. Цілі: Розвиток навичок слухання, аналізу отриманої інформації та вміння здійснювати елементи дискусії. Особливості вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивна, позааудиторна/аудиторна, парна, з проблемним компонентом, з мінімальним керівництвом, використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інструкції: *Task 1: Listen to the interview with Dr. Bernie Dodge, professor of Educational Technology at San Diego State University, the inventor of the webquest at https://www.youtube.com/watch?v=v7UynehA_l0. With a partner analyse and discuss the main ideas Dr. Bernie Dodge presents about the webquest. Task 2: Student 1. Prove Dr. B. Dodge's idea that it is better to be evolutionary than revolutionary. Student 2. Disagree with Dr. B. Dodge's idea that it is better to be evolutionary than revolutionary. Give your reasons.*

Вправа 5. Цілі: Розвиток навичок використання веб-ресурсів для пошуку інформації, навичок використання інформаційно-комунікаційних технологій для спільної роботи з учнями, вміння слухати та аналізувати отриману інформацію. Особливості вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивна, позааудиторна/аудиторна, індивідуальна, з проблемним компонентом, з мінімальним керівництвом, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інструкція: *As a teacher you may want to create webquests for your students. Find information on Youtube how to create and publish a webquest at <http://zunal.com>. Form with other students a group of three and discuss the main steps of creating a webquest.*

Вправа 6. Цілі: Розвиток уміння слухати та аналізувати інформацію, шукати інформацію та надавати словесну підтримку. Особливості вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивна, позааудиторна / аудиторна, індивідуальна / групова, без проблемної складової / з проблемною складовою, з мінімальним керівництвом, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Дивіться фільм вдома, конспекуйте в інтернет-групі, де ви знайомитеся з однокласниками та вчителем.

Інструкція: *Task 1. As a university teacher you are going to tell your students about 1920s – an exciting period in American history. Watch the movie at <https://www.youtube.com/watch?v=EC3srTNyzPs>. Make notes on the following topics: The third industrial revolution The revolution in manners and morals Revolution inside the home Advertising The beauty industries Jazz Movies Prohibition Ku Klux Klan Sports Heroes The coming of the Great Depression*

Task 2. Find some additional information and add to the notes.

Task 3. Share the information in group.

Вправа 7. Цілі: розвивати вміння створювати вербальні опори і використовувати їх у процесі мовлення. Характеристика вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивнопродуктивна, позааудиторна, індивідуальна, з проблемним компонентом, із мінімальним керуванням, без використання інформаційно-комунікаційних технологій / із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *You are going to speak about webquests. Brainstorm as many associations with the subject of the report as possible. Think of the main ideas which you would like to share. Note each idea with not more than three words.*

Вправа 8. Цілі: розвивати вміння створювати вербальні опори і використовувати їх у процесі мовлення. Характеристика вправи: комунікативна, рецептивно-репродуктивнопродуктивна, аудиторна, індивідуальна, з проблемним компонентом, із мінімальним керуванням, без використання інформаційно-комунікаційних технологій / із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *As a university teacher you are going to tell your students about 1920s in America. Think about the major events and news of the 1920s based on the events in the novel The Great Gatsby and make notes of the report.*

Вправа 9. Цілі: розвивати композиційні вміння продукування аргументованого висловлювання. Характеристика вправи: комунікативна, репродуктивно-продуктивна, позааудиторна, з проблемним компонентом, індивідуальна, з мінімальним керуванням, без використання інформаційно-комунікаційних технологій / із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *You are supposed to speak at a seminar for teachers about webquests and how to use them in classroom. Think about the structure of the report. Write a plan of the report. Add main arguments you will use.*

Вправа 10. Цілі: розвивати вміння продукувати аргументоване висловлювання з урахуванням особливостей аудиторії. Характеристика вправи: комунікативна, продуктивна, позааудиторна/аудиторна, індивідуальна, з проблемним компонентом, із мінімальним керуванням, із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *You are going to tell your first-year students about 1920s in America. Create your own stories to portray the passions and morals of the Roaring Twenties. Use visualizing efficiently.*

Вправа 11. Цілі: розвивати композиційні вміння продукування аргументованого висловлювання з урахуванням особливостей аудиторії. Характеристика вправи: комунікативна, рецептивно-продуктивна, позааудиторна, індивідуальна, з проблемним компонентом, із мінімальним керуванням, без використання інформаційно-комунікаційних технологій / із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *You are supposed to explain what a webquest is to the firstyear students. Think about the structure of your report. Write a plan of the report.*

Основний етап

Вправа 12. Цілі: розвивати навички візуалізації, вміння продукувати монолог-презентацію (проект презентація-доповідь). Характеристика вправи: комунікативна, рецептивно-продуктивна, позааудиторна/аудиторна, групова, з проблемним компонентом, із мінімальним керуванням, із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *You are participating in a seminar. Speak whether you recommend to implement webquests in L2 classes. Consider the strengths and weaknesses of using webquests, the roles of teachers, students, and the necessary tools. Use some visualization to emphasize the important ideas (e.g., Power Point, video etc.).*

Вправа 13. Цілі: розвивати навички візуалізації, вміння продукувати монологпрезентацію (презентацію-доповідь). Особливості вправи: комунікативна, рецептивно-продуктивна, позааудиативна/аудиативна, групова, з проблемним компонентом, з мінімальним керівництвом, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Інструкція: *Choose the period of American history which can be of utmost interest to your students. Present the main events in a creative way. Use visuals efficiently.*

Вправа 14. Цілі: Розвиток навичок візуалізації, вміння створювати монологічну презентацію (презентація-переконання) та діалог-дискусія. Особливості вправи: комунікативна, продуктивна, позааудиторна/аудиативна, групова, з проблемним компонентом, з мінімальним керівництвом, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Інструкція: Task 1. *You are a university teacher. With the colleagues you have to decide on the best webquest on the topic “Environmental Issues”. In groups of three create webquests and be ready to present it demonstrating all its advantages. Use some visualization to emphasize the important ideas (e.g., Power Point, video etc.).* Task 2. *Discuss with the students the criteria of webquests evaluation. You may take into account whether it is curriculum specific, multidisciplinary, includes technology, incorporates collaborative tasks and individual work, develops language skills, gives clear instructions etc.* Task 3. *Role-play the discussion on the efficiency of each webquest presented. Choose the most effective and motivating for students.*

Вправа 15. Рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, некерована, з опорою, індивідуальна, одномовна, аудиторна, нормована в часі, тренувальна.

Мета: розвиток вмінь визначати свої власні стратегії на основі запропонованих та надати приклади.

Look through the table «Learning Strategies.» and add your own (the ones that you use every day), use the suggested strategies as an example, then compare them with your partner. Remember, you have 15 min.

LEARNING STRATEGIES	
DIRECT	INDIRECT
>Memory strategies _____ _____ _____	>Metacognitive strategies _____ _____ _____
>Cognitive strategies _____ _____ _____	>Affective strategies _____ _____ _____
>Compensation strategies _____ _____ _____	>Social strategies _____ _____ _____

Вправа 16. Рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, некерована, з опорою, індивідуальна, одномовна, аудиторна нормована в часі, тренувальна.

Мета: розвиток вмінь групування власних стратегій відповідно до частотності їх використання з описом використання вказаних стратегій.

*Revise your strategies from Activity 1 and think which of these six groups of strategies you use **most often** and **least often**. Indicate any strategy groups you **never** used and discuss whether the usage of such strategies might help you.*

<i>Most often</i>	<i>Least often</i>	<i>Never</i>

Describe how you used language learning strategies and give examples. Discuss how you used learning strategies in at least one other subject area and provide the examples. Remember, you have 10 min.

Вправа 17. Рецептивна, некомунікативна, некерована, з опорою, індивідуальна, одномовна, аудиторна, нормована в часі, тренувальна.

Мета: розвиток вмінь розпізнавати стратегії, які пропонуються у класифікації у прикладах.

*You are given the examples of learning strategies that are used by students. Divide them into the following groups: **memory, cognitive, compensation, metacognitive, affective, social**. Remember, you have 15 min.*

Samples of strategies:

" I notice my English mistakes and use

" I encourage myself to speak English that information to help me do better. even when I am afraid of making a _____ mistake. A " To understand unfamiliar English words, I make guesses.

" I connect the sound of a new English word and an image or a picture of the word. " I use flashcards to remember new word to help me memorize the word. English words. _____

" I try to find out how to be a better learner of English. I notice if I am tense or nervous when I am studying or using English. " I think about my progress in learning English. " If I do not understand something in _____ English, I ask the other person to slow down or say it again. _____ in English and then try to grasp its idea.

" I first listen to the whole information down or say it again. _____ in English and then try to grasp its idea.

" I try to find patterns in English. _____

_____ " I try to relax whenever I feel afraid of _____

If I can't think of an English word, I use a word or phrase that means the same thing. " I find the meaning of an English word by dividing it into parts that I understand.

" I ask English speakers to correct me when I talk. " I memorize new English words or phrases by remembering their location during a conversation in English, I use gestures. on the page, on the board, or on the street sign. _____

" I practise English with other students.

Each group has 3 samples.

KEY:

Memory: 1. I connect the sound of a new English word and an image or picture of the word to help me remember the word.

2. I use flashcards to remember new English words.

3. I memorize new English words or phrases by remembering their location on the page, on the board, or on the street sign.

Cognitive: 1. I first skim an English passage (read over the passage quickly) then go back to it and read it carefully.

2. I try to find patterns in English.

3. I find the meaning of an English word by dividing it into parts that I understand.

Compensation: 1. To understand unfamiliar English words, I make guesses.

2. When I can't think of a word during a conversation in English, I use gestures.

3. If I can't think of an English word, I use a word or phrase that means the same thing.

Metacognitive: 1. I notice my English mistakes and use that information to help me do better.

2. I try to find out how to be a better learner of English.

3. I think about my progress in learning English.

Affective: 1. I try to relax whenever I feel afraid of using English.

2. I encourage myself to speak English even when I am afraid of making a mistake.

3. I notice if I am tense or nervous when I am studying or using English.

Social: 1. If I do not understand something in English, I ask the other person to slow down or say it again.

2. I ask English speakers to correct me when I talk.

3. I practice English with other students.

Вправа 18. Рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, некерована, без опори, парна, одномовна, аудиторна, нормована в часі, тренувальна.

Мета: розвиток вмінь аналізувати власні стратегії та їх роль у вивченні АМ.

*Recollect when you started learning English or other foreign language. Which of the learning strategies - direct (memory, cognitive, compensational) and indirect (metacognitive, affective, social) have you used the most? Discuss partner the strategies you've **never** used with your. Did you know about them and didn't want to use? Or you haven't heard about them at all. Would have it helped if you had used these strategies?*

Explain your partner how you used language learning strategies, providing the examples. Describe how you used these strategies in other subjects and give examples. Remember, you have 10 min. (Гапон, 2021).

Таким чином, виокремлюють три фази взаємопов'язаного навчання професійно-мовленнєвих навичок та інформаційно-комунікаційних умінь майбутніх учителів англійської мови: Вступ (за потреби), який передбачає ознайомлення студентів із послугою чи програмою, з якою вони працюватимуть у підготовчому курсі і/або основні етапи; підготовчий (включає два підетапи – рецептивно-аналітичний та репродуктивно-синтетичний), під час якого студенти, як правило, у процесі самостійної роботи, попередньо вивчають, аналізують, узагальнюють навчальний матеріал, запропонований через певний сервіс (наприклад, Google Classroom). опрацювати його в частині створення опор і розвитку виробничих можливостей аргументоване пояснення; Основна з них спрямована на розвиток навичок монологічного та діалогічного мовлення.

Паралельно з формуванням комунікативно-мовленнєвих умінь на підготовчому та основному етапах відбувається цілеспрямований розвиток інформаційно-комунікативних умінь шляхом включення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та їх використання в навчальному процесі та при моделюванні професійних ситуацій. Запропонована система вправ і завдань співвідноситься з виділеними етапами і включає шість груп вправ. Система включає умовно-комунікативні, комунікативні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, продуктивні, позааудиторні/аудіативні, індивідуальні, парні та групові вправи з проблемним компонентом і без проблемного компонента, з мінімальним керуванням і з використанням інформації. і комунікаційних технологій і без використання технік.

2.3 Модель організації освітнього процесу під час використання проєктної технології у формуванні у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності

У попередньому підрозділі ми представили етапи та систему вправ і завдань для зв'язної підготовки майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності в проєктній діяльності. Наше наступне завдання — розробити відповідну модель.

Процес моделювання передбачає концентрацію уваги на основних компонентах навчального процесу з метою його подальшої поетапної організації. Існують різні тлумачення поняття моделі. У сучасній педагогіці це трактується як:

- індивідуальна інтерпретація вчителем методики навчання на уроці з урахуванням конкретних цілей та умов роботи; засіб передачі уявлення вчителя про педагогічну діяльність (Кіршова, 2008).

- навчальний об'єкт, побудований для організації навчально-пізнавальної діяльності;

- складна система або узагальнена картина навчально-педагогічного процесу, що складається з певних взаємопов'язаних елементів, поданих наочно;

- штучна система, що точно відображає властивості досліджуваного об'єкта (Кіршова, 2008).

- уявна або реалізована система, яка відображає або відтворює об'єкт дослідження і може замінити його так, що її вивчення надає нам нову інформацію про об'єкт;

- штучно створений об'єкт, що має знаково-символічну форму і відображає в спрощеному вигляді структуру, властивості конкретного навчального об'єкта, зв'язки і відношення між його елементами (Черниш, 2016).

В. Черниш, аналізуючи думку сучасних дослідників, приходить до висновку, що функціональність і цілісність моделі забезпечується взаємодією цільової, змістовної, технологічної та дієвої складових (Черниш, 2016).

Узагальнимо думки вчених і спробуємо дати узагальнене визначення моделі. У такому розумінні лінгводидактична модель взаємопов'язаного формування у майбутніх викладачів англійської мови комунікативної компетентності в процесі проєктної діяльності – це складна система, яка відображає чи відтворює процес формування зазначених компетентностей в єдності основних компонентів (цільового, методологічного, змістового, організаційно-процесуального та оцінювально-результативного) таким чином, що її вивчення надає нові уявлення про об'єкт. З урахуванням виокремлених у попередньому розділі теоретичних передумов ми побудували лінгводидактичну модель взаємопов'язаного формування у майбутніх викладачів англійської мови комунікативної компетентності в процесі проєктної діяльності.

Першим компонентом (блоком) моделі є цільовий, який визначає мету – забезпечення сформованості у майбутніх викладачів англійської мови комунікативної компетентності в процесі проєктної діяльності на достатньому

рівні для реалізації професійних обов'язків. Сформульована мета реалізується у низці завдань, виокремлених з урахуванням взаємопов'язаного формування у майбутніх викладачів англійської мови комунікативної компетентності в процесі проектної діяльності:

1. Формування мовленнєвих умінь говоріння.

2. Формування професійно орієнтованих умінь (методичних умінь навчання говоріння та вмінь використовувати інформаційно-комунікаційні технології).

Цільовий блок має безпосередній вплив на визначення інших компонентів моделі та результат навчання. Методологічною основою взаємопов'язаного формування англійської компетентності в професійно орієнтованому говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх викладачів англійської мови слугують комунікативно-діяльнісний, соціокогнітивний, інтегрований підходи з відповідними їм принципами.

Комунікативно-діяльнісний підхід передбачає оволодіння професійноорієнтованим говорінням у процесі активної мисленнєвої та мовленнєвої діяльності в типових ситуаціях професійного спілкування викладачів англійської мови. При цьому інформаційно-комунікаційні технології можуть бути засобом моделювання реальних ситуацій професійного спілкування, які спонукатимуть майбутніх викладачів до активної усномовленнєвої взаємодії, виконання ними безпосередніх професійних обов'язків.

Таким чином, процес навчання передбачатиме вмотивоване спілкування, максимально наближене за метою, змістом, формами та засобами до реальних професійних ситуацій. Відповідно до положень соціокогнітивного підходу оволодіння професійно орієнтованою компетентністю в говорінні відбувається у соціальному середовищі, що уможливорює формування в студентів певних моделей комунікативної поведінки, в тому числі в ситуаціях професійного спілкування. Інтегрований підхід передбачає взаємозв'язок між цілями формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційнокомунікаційної компетентності, визначення інтегрованого змісту, ефективних методів і прийомів, засобів, які б забезпечували формування визначених компетентностей, а також формування зазначених компетентностей інтегровано з іншими компетентностями, в першу чергу з компетентностями в читанні та аудіюванні. Зазначимо, що ми опираємось на ті підходи, які є домінуючими в контексті тематики нашого дослідження. Ще одним компонентом є організаційно-процесуальний блок, до якого відносимо етапи взаємопов'язаного формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності, а також систему вправ і завдань, в якій реалізуються зазначені етапи та послідовно формуються мовленнєві навички, вміння, навички використання базових інформаційно-комунікаційних інструментів, професійно орієнтовані вміння. Паралельно із зазначеними

навичками та вміннями розвиваються також загальнонавчальні вміння (інтелектуальні, організаційні, стратегічні, комунікативні, рефлексивні). Формування цільових компетентностей здійснюється із залученням вебквестів, презентацій та ділових ігор. Оцінювально-результативний блок передбачає визначення рівнів сформованості в магістрантів – майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в говорінні (С 1 – автономний та С 2 – рівень глобальної операційної компетентності) та інформаційнокомунікаційної компетентності (базовий, поглиблений, компетентний). Результатом реалізації моделі є формування комунікативної компетентності студентів у процесі проєктної діяльності, що забезпечує готовність до здійснення ефективного професійного спілкування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, ми чітко представили модель когерентної підготовки комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови в процесі проєктної діяльності зі структурно-функціональною взаємодією основних компонентів.

Для комплексного обґрунтування методики в дослідницькому процесі створено тематико-часову модель взаємопідготовки комунікативної компетенції майбутніх учителів англійської мови в процесі проєктної діяльності, яка реалізована в рамках навчальної дисципліни «Практичний курс англійської мови».

РОЗДІЛ 3

ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОЄКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

3.1 Підготовка пробного навчання

Після того, як розроблено підсистему вправ і завдань для формування комунікативної компетентності у студентів II курсу навчання, наступним завданням є перевірка ефективності розробленої методики у пробному навчанні.

Пробне навчання проводилось у I семестрі з 26 вересня по 22 жовтня 2023 н.р. У ньому взяли участь вісім студентів групи СОа06-22 спеціальності «014 Середня освіта». Пробне навчання тривало 18 уроків. Суб'єкти пробного навчання – 8 студентів групи СОа06-22 Київського національного лінгвістичного університету. Ступінь – II курс (перший ступінь бакалавра).

Педагогічна дисципліна – «Практика розмовної та письмової англійської мови».

Засоби навчання – створення навчального (підготовчого) проекту.

Зміст курсу становить підсистему вправ і завдань, розроблену з метою розвитку комунікативної компетентності студентів II курсу навчання.

Метою пробного тренінгу є перевірка ефективності розробленої підсистеми вправ і завдань для формування комунікативної компетентності у студентів II курсу навчання.

Зазначена мета включає наступні завдання:

1. Розробка гіпотези пробного навчання;
2. Розробка та впровадження вступних тестів для визначення рівня підготовки комунікативної компетентності;
3. Аналіз навчально-методичних матеріалів та розробок на основі підсистеми вправ і завдань для формування комунікативної компетентності у студентів II курсу з використанням проектною технології;
4. Організація проектною діяльності учнів;
5. Аналіз та інтерпретація результатів, отриманих під час пробного навчання;
6. Формулювання висновків щодо ефективності розроблених вправ та методичних рекомендацій щодо формування комунікативної компетентності у студентів II курсу за проектною технологією.

Відповідно до поставленого завдання пробне навчання відбувається за такими етапами: 1. Організація; 2. Реалізація; 3. Констатація; 4. Інтерпретація.

На організаційному етапі було визначено мету пробного навчання, розроблено гіпотезу, створено навчальні матеріали, тести для вступного та підсумкового етапів, розроблено критерії оцінювання рівня комунікативної мовної компетенції майбутніх учителів.

Виходячи з визначених теоретичних вимог, як навчальний матеріал для пробного навчання було обрано створення змістовного, дослідницького, простого (попереднього) проекту на основі підручника. У цьому розділі визначено предмет, тему, мету, завдання та етапи пробного навчання. Логічним продовженням дослідження є аналіз пробного тренування та інтерпретація його результатів.

3.2 Хід і результати пробного навчання

Перед проведенням першого практичного заняття в рамках пробного навчання було проведено анонімне опитування (Додаток А-Б). В опитуванні взяли участь 8 студентів групи СОа 06-22. За результатами анкетування встановлено, що більшість студентів не знайомі з проектною технологією і лише один студент з академічної групи був залучений до проектної діяльності. На першому практичному занятті було проведено вступне тестування для визначення реального рівня сформованості комунікативних навичок студентів.

Тест проводився на платформі Wordwall. По черзі учні випадковим чином отримували картку з номером завдання (1-3), а потім відповідну вправу. Потім студенти мали 1 хвилину, щоб прочитати тему та організувати вправу. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за тест, становить 5.

I. Завдання передтекстового етапу:

1. Завдання для розвитку фонетичних навичок

Вправа 1.

Вид вправи: Мовлення через заразу.

Вид вправи: репродуктивний, некомунікативний.

Завдання: *Listen and repeat: Canoeing, wrestling, croquet, kayaking, circumstance, particularly, prioritizing ets.*

Вправа №2

Вид вправи: диференціація прослуханого.

Тип вправи: рецептивна, некомунікативна.

Завдання: *tick the word that you recognize: Pig – pick - big, sea – saw – sew, sheep – ship, pen – pan – pin, cut – cart etc.*

Вправа №3 Вид вправи: визначення наголосу в слові. Тип вправи: рецептивна, некомунікативна.

Завдання: *listen to the words. Put the stress in these words: Atmosphere, mountaineer, disappear, progress, prosperity etc.*

Вправа №4

Вид вправи: визначення наголошених слів у реченні.

Тип вправи: рецептивна, некомунікативна.

Завдання: *Underline stressed words in the sentences: So going to drama school was a good route to screen acting..... Well, Gemma, what are you up to at the moment?*

How did you get involved in that? I am a bit more at home on the stage. It was pretty intimidating at first at the same time it was quite an honour.

Вправа №5

Вид вправи: визначення правильного порядку.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to the sentence and put the words in the correct order: SATISFIED THE WITH YOU ARE YOU ROOM IN LIVE (Are you satisfied with the room you live in?) THE WALLS YOU AROUND HATE DO YOU DULL (Do you hate the dull walls around you?) FOR DECORATIONS EXPENSIVE HAVE DO YOU MONEY NO Do you have no money for expensive decorations?*

Вправа №6

Вид вправи: вивчення напам'ять.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to some proverbs and learn by heart one of them: You can't win unless you learn how to lose. Adversity causes some men to break; others to break records. The strong man's sport is the sickly man's death. Winners never quit and quitters never win.*

2. Завдання на розвиток лексичних навичок

Вправа №1

Вид вправи: визначення значення лексичної одиниці.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна

Завдання: *listen to the sentence and guess the meaning of the unknown word combination from the sentence: I was spotted for St Trinian's when I was acting in a play The Girl on the Sofa.*

Вправа №2

Вид вправи: співвіднесення слова з його значенням.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна

Завдання: *listen to the sentences and guess the meaning of word combinations. Match the words and word combinations with the proper meaning:*

1. *To be up to smth* A) *to be noticed, recognized*
2. *To end up doing smth* B) *to be doing something*
3. *To be spotted for* C) *to know how to deal with a problem*
4. *To know the way round* D) *arrive at, result in, finish*
5. *To have an appeal* E) *to like*

Вправа №3

Вид вправи: заповнення таблиці, розподіл інформації за критеріями.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to the words that are used to describe houses and flats and put them into appropriate columns in the table below: Brick, clay, concrete, cosy, municipal, country, crammed, dilapidated, concrete and glass, in good/bad condition, luxurious,*

messy, modern, mud, neglected, private, spacious, stone, stuffy, suburban, tidy/untidy, town, wooden. Personal opinion Material Location Form of Property.

Вправа №4 Вид вправи: групування, заповнення таблиці.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Put the words into correct groups: In addition, secondly, eventually, since, what's more, so, also, whereas, then again, consequently, furthermore, but, first of all, as a result, however, then Same idea Different idea Reason and result Sequence/order.*

Вправа №5 Вид вправи: переклад.

Тип вправи: рецептивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to the sentence and choose the most correct variant of translation: I have been reading detective stories about Sherlock Holmes this week. Я читаю детективні історії про Шерлока Холмса цього тижня. Я прочитав детективні історії про Шерлока Холмса цього тижня.*

Вправа №6 Вид вправи: мозковий штурм. Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Before listening make a list of as many sports and leisure activities as you can think of.*

3. Завдання на розвиток граматичних навичок

Вправа №1

Вид вправи: визначення підмета та присудка.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *listen to the sentence and tell what are the subject and the predicate: Crete has never been an ideal place to live.*

Вправа №2

Вид вправи: визначення правильної форми слова.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *open the brackets using correct form of the words, then listen to the text and check your answers:*

1. *Countries in sub-Saharan Africa _____ (to make) significant progress in fighting malaria.*

2. *Distribution of mosquito nets _____ (to grow) substantially across the region.*

3. *The number of children using the mosquito net _____ (to triple) since 2000.*

4. *While UNICEF and WHO _____ (to be) pleased with the progress in preventative measures, the death toll among African children _____(to remain) unchanged.*

5. *Fewer children _____ (to receive) lifesaving drugs if they do get malaria.*

Вправа №3

Вид вправи: визначення граматичного явища.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *listen to some sentences and define the sentences with the same grammatical phenomena: Though she didn't mind moving the furniture around. I also suggested using a wallpaper border with an exotic leaf pattern for the top of the walls.*

4. Завдання на розвиток мовленнєвої здогадки і ймовірного прогнозування

Вправа №1

Вид вправи: мозковий штурм, обговорення у групах.

Тип вправи: продуктивна, умовно-комунікативна.

Завдання: *You will listen to the text under heading "A passionate Gardener". Work in groups and guess the main idea of the text with the help of the heading. Then share your ideas.*

Вправа №2

Вид вправи: відповіді на запитання.

Тип вправи: умовно-комунікативна, рецептивно-репродуктивна.

Завдання: *Before listening to the text answer the questions: Which of Shakespeare's plays do you know? Which of them have a screen adaptation? Have you seen them? Did you like them?*

Do you know a Shakespeare play Love's Labour's lost? What is the play about?

Вправа №3

Вид вправи: мозковий штурм.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to the verbs and make adjectives from them: To count – countable, to resist – resistant, to care – caring etc*

Вправа №4 Вид вправи: прогнозування тематики тексту.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Read the words and say: which of these words do you expect to hear and in what context? a space satellite, nuclear weapon, a space rocket, an aeroplane, a computer.*

За результатами вступного випробування визначено, що підготовка комунікативних навичок вище середнього. Студенти вільно відповідали на запитання, залишалися в межах ситуації спілкування, демонстрували обізнаність із конкретною проблемою. Проте деякі студенти порушували логічну послідовність виконання вправ, пропускаючи вступну чи заключну частини та перевищуючи часові обмеження. Також були відмічені граматичні помилки, а саме неправильне вживання артиклів, вживання несумісних часів, узгодження дієслів з іменниками. Незважаючи на це, учні вчасно виправилися, що свідчить про достатній рівень комунікативних навичок. Були випадки тавтології. Найбільший показник у групі – 4,6, найменший – 3,2.

Таблиця 3.1

Результати вхідного тестування студентів групи СОа 06-22

Критерії оцінювання/ ПІБ студента		Відповідність висловлювання комунікативній ситуації	Зв'язність логічність	Правильність висловлювання	Обсяг висловлювання	Відповідність вказаній формі	Отриманий бал
1.	Неллі А-а	3	4	3	4	3	3,4
2.	Юлія Б-о	5	5	4	5	4	4,6
3.	Анастасія Б-а	4	5	3	4	3	3,8
4.	Євгенія Г-к	4	4	4	4	4	4,0
5.	Анастасія К-о	3	3	4	4	4	3,6
6.	Юлія К-ь	4	3	3	4	4	3,6
7.	Софія К-к	4	4	4	3	4	3,8
8.	Софія К-ь	4	3	3	3	3	3,2
9.	Анастасія К-ко	4	5	3	4	3	3,8
10.	Вероніка М-к	4	4	4	4	4	4,0
11.	Альона М-ка	3	3	4	4	4	3,6
12.	Марина П-к	3	4	3	4	3	3,4
13.	Софія Ш-ка	5	5	4	5	4	4,6

Після обробки даних вступного зрізу розпочалося пробне навчання. Під час уроку робота з вправами з розробленого комплексу тривала близько 10-15 хвилин.

Вихідний фрагмент ідентичний вхідному фрагменту, за винятком зазначених проблем. Такий вибір дає змогу уникнути можливих помилок у подальшій оцінці та підтвердженні ефективності досліджуваної методики.

II Завдання текстового етапу:

Вправа №1

Мета: розвивати вміння розпізнавати деталі в тексті, розвивати увагу.

Тип вправи: Визначення вірних/хибних тверджень.

Тип вправи: рецептивна, некомунікативна.

Завдання: *listen to the text attentively and mark the sentences true(T) or false (F).*

1. *The Greys are going to return the garden.*

2. *The Greys had a smaller garden in London.*

3. *Verena had flowers and plants for every season of the year etc.*

Вправа № 2 Мета: розвивати аудитивну увагу учнів, розвиток вміння виділяти деталі просуханого.

Вид вправи: доповнення речень.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *listen to the audio second time and fill in the gaps with the appropriate word. Only one word could be used in every case.*

1. Artist Verena Devoy loves _____. It's her hobby.
2. She had flowers and _____ for every season of the year.
3. Last summer she decided she would _____ to a bigger house etc

Вправа №3 Мета: розвиток вміння виділяти основне з прослуханого (глобальне аудіювання)

Вид вправи: класифікація прослуханого матеріалу.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна

Завдання: *listen to the descriptions of houses and guess the type of house that fits best the description: A_____ B_____ C_____ D_____ E_____.*

Вправа №4 Мета: розвивати вміння визначати деталі в тексті (детальне аудіювання).

Вид вправи: встановлення відповідності між висловлювання і його автором.

Тип вправи: рецептивна, некомунікативна.

Завдання: *Many people in Great Britain are trying to get onto the property ladder. Listen to three people talking about their experiences of buying a house/flat. For each question, decide whether the opinions are expressed by Adam (A), Katie (K) or Ruth (R).*

1. *I wanted to buy a house as soon as I could because the prices are increasing faster than my salary.*
2. *I suggested paying for the house together.*
3. *I still can save some money and pay off my debts, since the house will be completed only in some months etc.*

Вправа №5

Мета: розвиток вміння глобального аудіювання.

Вид вправи: прослуховування тексту та підбір заголовку.

Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to the tape very carefully and try to get the main idea of the story and give it the most suitable title.*

Вправа №6

Мета: розвиток умінь письмової фіксації інформації, виокремлення суттєвої інформації в тексті.

Вид вправи: заповнення таблиці. Тип вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Listen to three people talking about a sport or activity they enjoy and take notes: which sport/activity they are talking about? Which sport/activity they are talking about? Where do they do it? What equipment and clothes do they need? Are they good at it?*

Отже, на цьому етапі було охарактеризовано хід пробного навчання та проведено інтерпретацію його результатів.

III. Завдання післятекстового етапу:

Вправа № 1

Мета: розвивати вміння аналізувати зміст почутого, розвивати критичне мислення, вміння висловлювати думки.

Вид вправи: рольова гра.

Тип вправи: продуктивна, комунікативна.

Завдання: *imagine that you are Verena Devoy and explain why you are fond of gardening so much/ imagine that you are Mr Gray and explain the importance of garden near your newly bought house (choose one situation).*

Вправа №2

Мета: розвиток вміння аналізувати зміст прослуханого, вміння висловлювати думки.

Вид вправи: висловлювання власних думок.

Тип вправи: продуктивна, комунікативна.

Завдання: *You have heard the description of types of houses which are typical for Great Britain. If you lived in Great Britain, which one would you choose and why?*

Вправа №3

Мета: розвиток уміння аналізувати зміст прослуханого, розвиток комунікативної навички.

Вид вправи: відповіді на запитання.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна.

Завдання: *Answer the following questions:*

1. *Why did Adam suggest investing in buying the house together with Katie?*
2. *Why do Adam and Katie plan to let the second bedroom in their house?*
3. *What were Adam and Katie's original plans about buying the house? etc*

Вправа №4 Мета: розвиток аудитивної пам'яті, уваги.

Вид вправи: альтернативний вибір.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, некомунікативна.

Завдання: *Choose the completion:*

1. *Over the last fifteen years a popular sport has been __ . a) tennis; b) jogging; c) skating.*
2. *In recent years Americans have become interested in __ . a) cultural activities; b) physical activities; c) mental activities.*
3. *Most Americans are engaged in __ . a) painting; b) performing music; c) handicrafts etc.*

Вправа №5 Мета: розвиток комунікативних навичок, розвиток уваги та аудитивної пам'яті.

Вид вправи: відповіді на запитання, обмін інформацією.

Тип вправи: продуктивна, умовно-комунікативна.

Завдання: *Ask and answer questions with a partner and then share with the class the information, you have got to know about your partner. What sports do you play? What equipment.....? How often.....? Are you good at.....? Where.....?*

Вправа №6 Етап: post-listening.

Мета: розвиток критичного мислення, уяви, розвиток вміння робити власні висновки та узагальнення. Вид вправи: рольова гра, переказ тексту від 3ої особи. Тип вправи: продуктивна, комунікативна.

Завдання: *retell the text from the first person using your notes.*

Таблиця 3.2

Результати вихідного тестування студентів групи СОа 06-22

Критерії оцінювання/ ПІБ студента	Відповідність висловлювання комунікативній ситуації	Зв'язність і логічність	Правильність висловлювання	Обсяг висловлювання	Відповідність вказаній формі	Отриманий бал	Приріст в балах
1. Неллі А-а	5	3	3	4	3	3,6	+0,2
2. Юлія Б-о	5	5	4	5	5	4,8	+0,2
3. Анастасія Б-а	5	4	4	4	4	4,2	+0,4
4. Євгенія Г-к	5	4	4	3	4	4,0	-
5. Анастасія К-о	4	4	4	3	5	4,0	+0,4
6. Юлія К-ь	4	3	3	5	4	3,8	+0,2
7. Софія К-к	4	3	3	4	4	3,6	-0,2
8. Софія К-ь	3	3	3	4	3	3,2	-
9. Анастасія К-ко	5	4	4	4	4	4,2	+0,4
10. Вероніка М-к	5	4	4	3	4	4,0	-
11. Альона М-ка	4	4	4	3	5	4,0	+0,4
12. Марина П-к	5	3	3	4	3	3,6	+0,2
13. Софія Ш-ка	5	5	4	5	5	4,8	+0,2

Згідно результатам першого зрізу визначено приріст балів у середньому на 0,15 бала. Найвищий бал у групі після першого розрізу – 4,8; найнижчий – 3,2. Найбільш помітні покращення – це перший критерій, який визначає, чи відповідає висловлювання ситуації спілкування.

Тому іспит складається з трьох етапів: підготовчого, основного та заключного. Успіх комплексного навчання комунікативної компетентності залежить від правильної організації роботи з текстами, а саме послідовного і цілеспрямованого виконання відповідного меті навчання комплексу вправ.

Встановлено, що розроблена методика із застосуванням засобів проєктної технології позитивно вплинула на процес формування комунікативної компетентності студентів II курсу СОА 06-22 групи. Свідчення про ефективно розроблену підсистему вправ і завдань дають змогу на цій основі сформулювати методичні рекомендації щодо проєктно-технічної підготовки майбутніх учителів англійської мови.

3.3 Методичні рекомендації щодо формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктної технології

Результати, отримані під час пробного навчання, дають змогу сформулювати методичні рекомендації щодо формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови за проєктною технологією в мовному коледжі. Розроблену підсистему вправ і завдань рекомендовано застосовувати в організації навчального процесу. Пропоновані вправи та завдання відповідають вимогам робочої програми з дисципліни «Практика усної та письмової англійської мови» та призначені для використання на другому році навчання. Починати використовувати інструменти проєктної технології варто поступово. Якщо учні не знайомі з проєктною діяльністю, їх необхідно спочатку познайомити з таким способом роботи. Рекомендується підібрати (за типологічною ознакою) простий короткочасний інформаційно-дослідницький проєкт (підготовчий або мотиваційний) за підручником. Отже, якщо студенти ще не мають жодного досвіду проєктування, покладаючись на підручник, можна зменшити будь-який потенційний надмірний тиск. Простий проєкт дозволяє учням ознайомитися з проєктною технологією, опрацювати структуру вистави та мультимедійної презентації. Надалі доцільно поступово збільшувати навантаження проєктної діяльності. Це можна зробити різними способами. У першому варіанті вчитель може заохотити учнів провести власне соціальне опитування, а потім включити результати в презентацію проєкту.

Це дозволяє учням ознайомитися зі структурою анкети та навчитися використовувати цей науковий метод дослідження. Іншим способом ускладнення проєктної діяльності є зміна звичного типу проєкту. Тому, коли студенти звикли до одного виду проєктної діяльності, учитель може запропонувати їм рольову гру наступного проєкту. Наприклад, коли студенти створюють спортивний проєкт,

вони можуть взяти на себе роль спортивного вчителя або фітнес-тренера. Якщо тема проєкту маркетингова, студенти можуть взяти на себе роль інвесторів, а ті, хто презентує результати свого проєкту, намагатимуться представити свій проєкт якомога краще, щоб інвестувати в нього і т. д. У третьому варіанті, ускладнюючи проєктну діяльність, учитель може зняти залежність від підручника та збільшити тривалість проєкту, надавши студентам більше свободи та відповідальності. За умов цього варіанту ускладнення можлива й прихована координація проєктної діяльності з боку вчителя. Слід зазначити, що всі запропоновані ускладнення можуть бути ефективно застосовані лише за наявності у учнів досвіду проєктної діяльності. Також до проєктної діяльності рекомендується включити створення студентами проєктного портфолію. Це портфолію складається з тексту виступу, мультимедійної презентації виступу, плану проєкту, можливих чернеток, посилань на джерела інформації, проведеного анкетування та його результатів тощо. Портфолію можна створити в спільному доступі з викладачем, наприклад, на платформі Google Drive і буде заповнюватися поступово протягом проєкту. Це дозволить студентам мати чіткі терміни виконання компонентів проєкту та аналізувати подальшу інформацію, а вчитель матиме змогу оцінювати проєктну діяльність студентів не лише в презентації результатів проєкту, а й у їх реалізації. Тому в цьому розділі описано хід пробного тренінгу, запропоновано інтерпретацію його результатів та методичні рекомендації щодо формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови за проєктною технологією на основі проведеного дослідження. За результатами вступних та вихідних іспитів під час пробного навчання серед студентів, які вони склали, зафіксовано приріст у середньому на 0,15 бала. Відповідно до запропонованих методичних рекомендацій, подальше використання засобів проєктної технології матиме позитивний вплив на формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами етехнології. Ряд зазначених можливих ускладнень дозволяє вчителю підтримувати увагу та інтерес студентів до проєктної діяльності та сприяють збереженню відповідного для навчального процесу рівня складності проєктної технології.

ВИСНОВКИ

В даному дослідженні було визначено та обґрунтовано теоретичні передумови формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології.

Визначено, що метод проєктів розвиває дослідницьку, технологічну та інформаційну компетентності, креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні навички, сприяє встановленню міждисциплінарних контактів, сприяє вдосконаленню навичок командної роботи. Використання методу проєктів дає змогу організувати активну діяльність студентів з елементами наукового дослідження, забезпечує розвиток умінь застосовувати отримані дані в подальшій педагогічній діяльності, сприяє розвитку професіоналізму майбутніх учителів англійської мови та їх комунікативної компетенції

Охарактеризовано критерії відбору навчального матеріалу, розроблено підсистему вправ та завдань з формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології, на основі якої було визначено модель організації освітнього процесу та проведено апробацію розробленої методики під час пробного навчання в групі СОа 06-22 з подальшим формуванням методичних рекомендації щодо формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології.

На базі опрацьованих теоретичних передумов, в основу розробленої підсистеми вправ та завдань було покладено створення проєкту за такими типологічними ознаками: простий, внутрішній, короткочасний, груповий, інформаційно-дослідницький, монопроєкт, з відкритою (явною) координацією, з опорою на підручник, зі спілкуванням через автентичні художні тексти.

Розроблена підсистема вправ та завдань спрямована на формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології. Вправи були спрямовані на поступове включення фахових проблемних ситуацій, що спонукатимуть студентів до рефлексії та критичного

аналізу власного педагогічного досвіду. На основі розробленої підсистеми вправ та завдань було визначено модель організації освітнього процесу згідно до вимог робочої програми з дисципліни «Практика усного та писемного мовлення англійської мови» та освітньої програми “Іноземні мови та літератури, методика навчання іноземних мов і зарубіжної літератури (англійська мова і друга західноєвропейська мова)”. Розроблену методику формування комунікативної компетентності студентів II курсу засобами проектних технологій було перевірено під час пробного навчання в групі СОа 06-22..

Згідно до результатів проведених вхідного та вихідного зрізу, було доведено ефективність розробленої методики, а саме позитивне покращення середнього балу студентів на 0.15 балів. За результатами дослідження було сформульовано методичні рекомендації з формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проектної технології.

Визначені завдання дослідження було виконано.

РЕЗІЮМЕ

Кириленко Н. Формування у майбутніх учителів англійської мови комунікативної компетентності з використанням проєктної технології.

У роботі теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність методики формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології. Розроблену підсистему вправ та завдань перевірено під час пробного навчання в групі СОа 06-22.

В експерименті взяли участь 13 студентів групи СОа 06-22. В умовах експерименту було проведено анкетування, вступний та вихідний зрізи, використано розроблену підсистему вправ та завдань. За результатами вихідного зрізу, було підтверджено ефективність використання засобів проєктної технології під час формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології.

На основі отриманих результатів було сформульовано методичні рекомендації щодо формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології.

Ключові слова: компетентність, комунікативна компетентність, проєктна технологія, проєкт, вправа.

SUMMARY

Kyrylenko N. Formation of communicative competence in future teachers of the English language using project technology.

In the work, the effectiveness of the method of forming the communicative competence of future teachers of the English language by means of project technology is theoretically substantiated and experimentally verified. The developed subsystem of exercises and tasks was tested during trial training in the group of COa 06-22.

13 students of the COa 06-22 group took part in the experiment. In the conditions of the experiment, a questionnaire, introductory and exit sections were conducted, and the developed subsystem of exercises and tasks was used. According to the results of the initial section, the effectiveness of the use of project technology tools during the formation of communicative competence of future English language teachers using project technology tools was confirmed.

Methodological recommendations were formulated on the basis of the obtained results for the formation of communicative competence of future teachers of the English language by means of project technology.

Key words: competence, communicative competence, project technology, project, exercise.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для опитування студентів

Шановний респонденте!

Просимо Вас уважно прочитати і дати відповіді на запитання. Цим ви допоможете у проведенні дослідження з формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови засобами проєктної технології.

Результати анкетування будуть використані нами при написанні кваліфікаційної роботи. Опитування має анонімний характер.

1. Чи погоджуєтесь Ви з тим, що формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови є важливим для майбутніх учителів англійської мови?

так ні

2. Чи достатньо уваги приділяється формуванню комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови на заняттях з практики англійської мови?

так ні

3. Чи знайомі Ви з проєктною технологією?

так ні

4. Чи доводилось Вам брати участь у створенні проєкту?

так ні

5. Чи вважаєте Ви засоби проєктної технології ефективними в формуванні комунікативної компетентності?

так ні

6. Чи хотіли б Ви щоб на заняттях з практики англійської мови частіше використовувались засоби проєктної технології для формування комунікативної компетентності?

так ні

*Додаток Б***Результати анонімного анкетування студентів**

№ з/п	Питання	Відповіді
1.	Чи погоджуєтесь Ви з тим, що формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови є важливим для майбутніх учителів англійської мови?	Так-100%
2.	Чи достатньо уваги приділяється формуванню комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови на заняттях з практики англійської мови?	Так – 63% Ні – 37%
3.	Чи знайомі Ви з проєктною технологією?	Так – 37% Ні – 63%
4.	Чи доводилось Вам брати участь у створенні проєкту?	Так – 12% Ні – 88%
5.	Чи вважаєте Ви засоби проєктної технології ефективними в формуванні комунікативної компетентності?	Так – 63% Ні – 37%
6.	Чи хотіли б Ви щоб на заняттях з практики англійської мови частіше використовувались засоби проєктної технології для формування комунікативної компетентності	Так – 88% Ні – 12%

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

- Абасов З.А. Технологія навчання проєктної діяльності. Хімія в школі. 2019. № 6. С. 16-20.
- Аверченко М. Модель організації проєктної роботи з теми “Man and Nature”. 2017. URL: <https://naurok.com.ua/pedagogichniy-proekt-zhittya-planeti-v-nebezpeci-94502.html>
- Андрущенко В. Педагогіка миру: актуальність теорії та практики. Вища освіта України. - 2014. - № 2. – 5-12 с.
- Андрущенко В.П., Зязюн І.А., Кремень В.Г. та ін. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: Монографія. Київ: Наукова думка, 2013. 853 с.
- Балл Г.О. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах). Київ. ; Рівне : Видавець Олег Зень, 2007. 172 с.
- Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний. Советская педагогика. Киев. 1968. №4. – С.52-69.
- Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2019. С. 45–50.
- Бігич О. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. Іноземні мови. 2012. №2. С. 19-30.
- Білоножко Н.Є. Методика формування стратегічної англомовної компетенції старшокласників у процесі засвоєння лексико-граматичного матеріалу: дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Київ. 2010. 263 с.
- Бойко А. М. Суб'єкт-суб'єктні відносини у педагогічному процесі загальноосвітньої і вищої школи. Педагогічні науки : зб. наук. праць Вип. 54. Полтава, 2012. С. 5–14.

- Бондарчук І. В. Потенційні можливості соціальної мережі Facebook для розвитку вмінь ПМ у майбутніх учителів англійської мови. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2019. 736 с.
- Бондарчук І. В. Формування навчально-стратегічної компетентності в писемному мовленні у майбутніх учителів англійської мови в контексті рефлексивного підходу. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2019. 96 с.
- Борецька Г. Методика формування іншомовної компетентності у читанні. Іноземні мови. 2012. №3. С. 18-27.
- Борщовецька В. Д. Дидактико-когнітивні та методичні передумови навчання іншомовної лексики майбутніх перекладачів. Молодий вчений. 2007. №12.1. С. 60-63.
- Бурак, М. І. Взаємопов'язане формування у майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої компетентності в говорінні та інформаційно-комунікаційної компетентності (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Тернопіль (Burak, M. I. 2019. Integrated development of professional oriented speaking competence and informational and communicative competence of prospective English university teachers (PhD thesis). Ternopil).
- Васильєва Е. В. Навчання студентів мовних спеціальностей написання наукового проблемно-тематичного повідомлення англійською мовою : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. Київ. 2005. 20 с.
- Ващенко Л. С. Уміння вчитися – ключова компетентність учнівської молоді сучасного інформаційного суспільства. Інформаційні технології і засоби навчання. 2014. № 5 (43). С. 1–14. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v43i5.1130>.
- Гапонова С. В. Взаємопов'язане навчання видів мовленнєвої діяльності у процесі навчання іноземної мови. Іноземні мови. 2009. № 2. С. 13-16.
- Гапон Ю. А. Система умовно-мовленнєвих вправ для навчання аспірантів читання науково-технічної літератури англійською мовою. Іноземні мови. 2021. № 1. С. 26–38.

- Гладка О.В. Формування комунікативної компетенції студентів на основі проектно-методики навчання іноземної мови. http://zag-pedagogika.at.ua/load/formuvannja_komunikativnoji_kompetencij...
- Голуб Н. Наступність у процесі формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна. 2018. С. 3.
- Гудима Ю. П. формування у майбутніх учителів англійської мови навчально-стратегічної компетентності в діалогічному мовленні : дис. канд.. 2018. 213 с.
- Дроздова І.П. Стратегії оволодіння мовою як запорука успішного навчання професійного мовлення. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2019. № 1. С. 186–193.
- Дуванова О. Використання комунікативної методики в процесі навчання іноземної мови. Англійська мова та література. 2011. № 1. С. 2-3.
- Євтух М. Б. Педагогіка і психологія вищої школи / відп. ред. М. Б. Євтух. 2017. 438 с.
- Жовнич О. В. Блог-технології як засіб оптимізації процесу формування англійськомовного писемного спілкування майбутніх журналістів. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Вип. 44. Київ – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 318-321.
- Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [пер. з англ. О.М. Шерстюк] ; наук. ред. укр. вид-ня С.Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
- Задорожна І. П. Структура та зміст навчально-стратегічної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки. 2013. Вип. 22. С. 125-133.

- Задорожна, І. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією (дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02). Київ.2012. 186 с.
- Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси: Вид. від ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
- Каліта В.В.Застосування методу проектів у викладанні іноземної мови як засіб створення навчальної середовища формування та розвитку життєвих компетентностей учнів. Навчально-методичний збірник. Харцизьк. 2010. 61 с.
- Карпенко, Н. А. Інтерактивні методи професійного розвитку менеджерів соціальної роботи. Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : “Логос”, 2008. Т. 7, вип. 15. С. 121–124.
- Кіршова О. В. Методика підготовки магістрантів створювати професійно орієнтовані проекти на основі німецькомовних текстів : автореф. дис. пед. наук: 13. 00. 02 . Київ, 2008. 24 с.
- Ковальська К. Р. Тьютор – організатор і керівник дистанційного курсу. Збірник праць Четвертої Міжнародної конференції “Нові інформаційні технології в освіті для всіх: інноваційні методи та моделі”. Київ, 2009. 380–391 с.
- Коломієць А. М. Забезпечення діяльнісного підходу в навчанні математики шляхом застосування інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Київ-Вінниця: ДОВ “Вінниця”, 2008. Вип. 20. 347–352 с.
- Костікова І. І. Вплив комп’ютерних технологій на сучасну освіту. Культура, свідомість, мова в інформаційному суспільстві: матеріали всеукр. наук.-практич. конф. Серія: Наука (Харків, 19–20 квіт., 2007) / Національний фармацевтичний ун-т. Х., 2007. С. 309.
- Костікова І. І. Комп’ютеризація вищої освіти (на матеріалі навчання англійської мови). Актуальні проблеми гуманітарних та соціальних наук: матеріали

міжвузів. наук.-практич. конф. (Харків, 6 лют., 2007) / Гуманітарнотехнічний ін-т. – Х., 2007. – С. 72–77.

Костікова І. І. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вчителя іноземних мов. Методичні та психолого-педагогічні проблеми викладання іноземних мов на сучасному етапі: матеріали всеукр. наук.-метод. семінару (Харків, 26 листоп., 2008) / Харківський національний ун-т. – Х., 2008. – С. 59–61.

Кочубей А. В. Особливості застосування етнопедагогічних технологій у професійній технічній освіті. Наук. зап. Терноп. нац. пед. унту. Сер. Педагогіка. 2011. № 3. 129-135 с.

Кулаківська Ю.С. Педагогічна рефлексія як засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови ДНЗ. 2020. С. 25-27.

Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. Педагогіка і психологія. 2009. № 2. 11–25 с.

Майєр Н. В. Теоретико-методичні засади формування методичної компетентності у майбутніх викладачів французької мови : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.02.Київ. 2016. 735 с.

Мельник, В. В. Інтеракція в освітньому процесі: технологія організації. Управління школою. 2006. – № 23 (133). – С. 15–35.

Мельничук, І. М. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій : монографія. Тернопіль : Економічна думка, 2010. 326 с.

Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2022-2023 н.р. Для спільноти вчителів іноземних мов. URL: <https://mmk.edu.vn.ua/uploads/images/articles/english/2022-2023/Alla/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%202021-2022/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%B>

D%D1%96%20%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%B4%D0%BB%D1%8F%20%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%9C%202022-2023_F1.pdf

Мисечко О.Є. Поняття стратегічної компетенції у змісті сучасної професійної підготовки вчителя іноземної мови уВНЗ. Вісник Житомир. держ. ун-ту імені Івана Франка. 2004. Вип. 19. С. 174–178.

Ничкало Н.Г. Стандартизація професійної освіти і навчання у контексті інтеграційних процесів. Сучасні стандарти професійнотехнічної освіти : зб. матеріалів конф., 30 листоп. 2006 р. / за заг. ред. В.О. Радкевич ; Інститут професійно-технічної освіти АПН України. – К.,2008. 3-7 с.

Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. 2-ге вид., випр. і перероб. К.: Ленвіт, 2002. 328 с.

Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

Ніколаєва С.Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. Іноземні мови. 2020. № 2. С. 11–17.

Олійник Т. О. Особливості формування навчально-стратегічної компетентності. Іноземні мови. 2013.- № 4. С. 9-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/im_2013_4_3

Освітні технології: Навч.-метод. посіб, за заг. ред. О.М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2020. 256 с.

Петрик Л. *Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.* Київський університет імені Бориса Грінченка. 2020. 295 с.

Полат Є. Метод проєктів: типологія та структура. Кращі сторінки педагогічної преси. 2013. № 1. С.9-17.

- Полярєнко В. Проектна методика навчання на заняттях з англійської мови в умовах ВНЗ. URL: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1281>
- Тарнопольський О.Б. Використання Інтернет-технологій у навчанні англійської мови для професійного спілкування студентів немовних спеціальностей. Вісник Житомирського державного університету. Випуск 53. Серія «Педагогічні науки». 2010. С. 47-51.
- Терещук А. Навчання учнів основних етапів проектно-технологічної діяльності. Навчальна підготовка в закл. освіти. 2013. № 4. С. 10-13.
- Черниш В. В. Методика формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англійської компетентності в говорінні : Монографія. Київ: Ленвіт, 2013. 396 с.
- Черниш В. В. Формування професійно орієнтованої компетентності в говорінні у майбутніх учителів англійської мови в аспекті рефлексивного підходу. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія : педагогічні науки. 2016. № 141. С. 209 – 213.
- Шалацька Г.М. Проектна методика та ефективність її застосування в навчанні іноземним мовам. URL: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Pedagogica/73668.doc
- Якубовська Л. Г. Особливості застосування інноваційних технологій та новітніх методів у процесі вивчення англійської мови на немовних спеціальностях. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Україна і світ: діалог мов та культур" Київ. Вид. центр КНЛУ. 2020. 702 с.
- Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing / M. Canale, M. Swain // Applied Linguistics. -1980.- Vol. 1.- P. 1-47.
- Dornyei Z, Thurrell S. Strategic Competence and How to Teach it / Z. Dornyei, S. Thurrell //E. L T. Journal. — 1991.-№ 45/1. — P. 16-23.
- García-Ros R. Instrucción en estrategias de aprendizaje en el aula: Bases teóricas, diseño y validación de un Programa de Resumen / García R. // Valencia. – 1992. – 213 p.

- Gargallo B. La enseñanza de estrategias de expresión escrita en Educación Secundaria Obligatoria. Un programa de intervención. *Revista de Educación*. N° 305, 1994, p. 353-367.
- Hymes D. On communicative competence / D. Hymes. - Harmondsworth: Penguin, 1972. — P. 269-293.
- Macaro E. *Learning Strategies in Foreign and Second Language Classrooms* / E. Macaro. — London, N.Y. : CONTINUUM, 2001. — 282 p.
- Mayor J., Suengas A., González Marqués J. Estrategias metacognitivas. Aprender a aprender y aprender a pensar. *Síntesis/Psicología*. — Madrid, 1993. — p. 325-326.
- Nickerson R.S. *Teaching of thinking and problem-solving* / R.S.Nickerson. San Diego, CA: Academic presss, 1994.— 400 p.
- O'Malley J. M. *Learning Strategies in Second Language Acquisition* / J. Michael O'Malley, Anna Uhl Chamot. — Cambridge: Cambridge University Press, 1990. — 265 p.
- Oxford R .L. *Hero with a Thousand Faces: Learner Autonomy, Learning Strategies and Learning Tactics in Independent Language Learning* / R.L. Oxford // *Language Learning Strategies in Independent Settings*. — Cromwell PressLtd., 2008. — P. 41–63.
- Oxford R. L. *Language Learning Strategies*/ R.L. Oxford. — Boston : Heinle and Heinle Publishers, 1990. — 343 p. 70. Pérez González R. *Estrategias de comunicación* / Rafael Alberto Pérez González. — Ariel, 2001. — 725 c.
- Sinner C. Eine translationswissenschaftliche Sicht auf Sprachmittlung im Fremdsprachenunterricht. *Sprachmittlung im Fremdsprachenunterricht* / Hg. D. Reimann et. al. Tübingen : Narr, 2013.— S. 93–116.
- Sollars V. Blogs: writing experiences in a second/foreign language classroom: From theory to practice / V. Sollars, M. Camilleri, P. Ford, H. Leja // *Web journal in language education*. — Council of Europe, Strasbourg. — 2007. — № 3.— P. 15– 24.
- Stickler U. *Collaborative Language Learning Strategies in an E-mail Tandem Exchange* / U. Stickler, T. Lewis // *Language Learning Strategies in Independent Settings*. — Cromwell Press Ltd., 2008. — P. 237–261.

- Warschauer M. Computers and Language Learning : An overview / M. Warschauer, D. Healey // Language Teaching. – 1998. – № 31. – P. 57–71.
- Weinstein C., & Mayer R. The teaching of learning strategies. In M.C. Wittrock (Ed.), Handbook of Research on Teaching. New York: Macmillan, 1986. 3rd Edition. P. 315–327.
- Wu W. S. Using Blogs in an EFL Writing Class [Electronic Resource] / W. S. Wu // International Conference and Workshop on TEFL and Applied Linguistics ; Ming Chuan University, Taiwan, 2005 – p. 213.
- Zemach D. E. Academic Writing from paragraph to essay / D. E. Zemach, L. A. Rumisek. – Macmillan, 2005. – 132 p.